

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905. Första Kammaren. N:o 19.

Fredagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Odelberg* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Charlottenborg i Västmanlands län;

2:o) angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Borgvik n:o 1 i Västmanlands län;

3:o) angående försäljning af två till förra militiebostället Lilla Svedala n:is 1, 5, 18 och 19 i Malmöhus län hörande områden;

4:o) angående försäljning af åtskilliga lägenheter under förra militiebostället Klingstorp n:o 1 i Kristianstads län;

5:o) angående försäljning af vissa till förra militiebostället Torsjö n:o 1 jämte Falstorp n:o 1, ett torp, i Östergötlands län hörande lägenheter och torp;

6:o) angående försäljning af ett till förra häradshöfdingbostället Hårnum n:o 1 i Älfsborgs län hörande utmarksskifte;

7:o) angående upplåtelse från Svartsjö kungsladugård af mark för fattighus m. m. åt Sånge kommun; och

8:o) angående försäljning af vissa till förra militiebostället Ulfvestorp n:o 1 Storegård i Älfsborgs län hörande områden.

Herr statsrådet *Meyer* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till förordning angående försäljning af brännvin;

2:o) angående förändring af tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse af § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör;

- 3:o) med förslag till förordning om beskattning af socker;
4:o) angående ändrad lydelse af § 2 i nådiga förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893, sådan nämnda § lyder enligt kungl. kungörelsen den 12 augusti 1902; samt
5:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 15 § i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Upplästes ett ingifvet läkareintyg af följande lydelse:
Ledamoten af Riksdagens Första Kammare friherre *F. W. von Otter* är af sjukdom förhindrad att tillsvidare deltaga i Riksdagens förhandlingar. Stockholm den 9 mars 1905.

Filip Burgman.
Legitim. läkare.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrifvelse n:o 17, till Konungen, angående nytt val af Riksdagens justitieombudsmans efterträdare,
dels ock till förordnande för revisionssekreteraren m. m. *B. F. E. Hasselrot* att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 29, i anledning af väckt motion om tillägg till 318 § sjölagen.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 146, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undervisning i hälsolära vid rikets läro- och utbildningsanstalter, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran följande den 8 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen bevill-

ningsutskottets betänkande n:o 15, sammansatta banko- och lagutskottets utlåtanden n:is 1 och 2 äfvensom lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 26—28.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Charlottenborg i Västmanlands län;

2:o) angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Borgvik n:o 1 i Västmanlands län;

3:o) angående försäljning af två till förra militiebostället Lilla Svedala n:is 1, 5, 18 och 19 i Malmöhus län hörande områden;

4:o) angående försäljning af åtskilliga lägenheter under förra militiebostället Klingstorp n:o 1 i Kristianstads län;

5:o) angående försäljning af vissa till förra militiebostället Torsjö n:o 1 jämte Falstorp n:o 1, ett torp, i Östergötlands län hörande lägenheter och torp;

6:o) angående försäljning af ett till förra häradshöfdingbostället Härrum n:o 1 i Älfsborgs län hörande utmarksskifte;

7:o) angående upplåtelse från Svartsjö kungsladugård af mark för fattighus m. m. åt Sånge kommun; samt

8:o) angående försäljning af vissa till förra militiebostället Ulfvestorp n:o 1 Storegård i Älfsborgs län hörande områden.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordning angående försäljning af brännvin, blef denna proposition på begäran bordlagd.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förändring af tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse af § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör;

2:o) med förslag till förordning om beskattning af socker; samt

3:o) angående ändrad lydelse af § 2 i nådiga förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893, sådan nämnda § lyder enligt kungl. kungörelsen den 12 augusti 1902.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om ändrad lydelse af 15 § i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Liedberg* från och med den 13 till och med den 24 innevarande månad.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 11 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 28 regeringsformen; och

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 17, 26, 34 och 103 regeringsformen samt § 43 riksdagsordningen; statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

bevillningsutskottets betänkande n:o 16, i anledning af väckta motioner angående vissa ändringar i 4 och 11 §§ bevillningsförordningen; äfvensom lagutskottets utlåtanden:

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändring af 12 § i lagen om skydd för varumärken;

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring af 21 § i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892;

n:o 32, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.; och n:o 33, i anledning af väckt motion om ändring af 3 § i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 m. m.

Föredrogs Kungl. Maj:t nästlidna dag bordlagda nådiga proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

*Kungl.
proposition
angående för-
säljning af
brännvin.*

Herr vice talmannen: Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte för sin del besluta, att för behandling af ifrågavarande kungl. proposition angående försäljning af brännvin, skall tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ordinarie ledamöter från hvardera kammaren samt att, därest denna framställning bifalles, antalet suppleanter från Första Kammaren bestämmes till fyra.

På gjord proposition beslöt kammaren för sin del, att för behandling af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera kammaren;

och skulle, jämlikt stadgandet i § 37 mom. 1 riksdagsordningen, Andra Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Vidare beslöts, att, därest ett särskildt utskott komme att tillsättas för behandling af nämnda kungl. proposition, Första Kammaren skulle utse fyra suppleanter för sina ledamöter i utskottet.

Härefter hänvisades förevarande proposition till bevillningsutskottet, dock under förbehåll att, i händelse, med anledning af därom framställt förslag, ett särskildt utskott komme att tillsättas för propositionens behandling, densamma skulle öfverlämnas till detta särskilda utskotts handläggning.

Protokollsutdrag angående detta ärende justerades och afsändes till Andra Kammaren.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 8 och 10 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att vid revision af lagstiftningen om direkt beskattning till staten måtte tillämpas den principen, att inkomst skall taxeras för det näst föregående året.

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 11, hade herr G. F. Östberg hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vid uppgörande af förslag till förändringar i lagstiftningen om den direkta beskattningen till staten tillämpa den

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

principen, att inkomst skall taxeras för det nästföregående året och taxeringen således endast taga hänsyn till den faktiskt åtnjutna inkomsten under det nästföregående året.

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att förevarande motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att vid revision af lagstiftningen om direkt beskattning till staten måtte tillämpas den principen, att inkomst skall taxeras för det näst föregående året, icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Vid betänkandet hade afgifvits reservationer af herrar *Östberg* och *Åkerberg*, utan angifvande af deras mening, samt af friherre *Klingspor* äfvensom herrar *Wester*, *O. A. Ericsson* och *G. Jansson* mot vissa delar af motiveringen.

Herr *Östberg*: Bevillningsutskottet har afstyrkt den af mig framlagda motionen, men i motiveringen har utskottet i själfva verket gifvit mig rätt i sak, och jag kan icke annat än vara tacksam för den behandling, utskottet i det afseendet har låtit komma min motion till del.

Vid betänkandet finnas två slags reservationer; den ena gruppen, hvartill jag hör, kan vara belåten med motiveringen, men icke med klämman, under det den andra åter är nöjd med det slut, hvartill utskottet kommit, men däremot finner sig högst missbelåten med motiveringen. Jag tror nära på, att jag för min del kan hafva mer anledning till belåtenhet med den ställning utskottet har intagit. Jag är ganska tveksam, om det kan vara skäl att göra något yrkande på bifall till motionen, men i alla händelser är den fråga det här gäller af den stora betydelse, att jag icke kan underlåta att besvara kammaren med ett yttrande i saken.

Det är ganska väl känt för hvar och en, huru taxeringen nu går till och hvilka olägenheter, som äro därmed förenade. Då det är fråga om att taxera aflöning för allmän eller enskild tjänst, är det ju så, att taxeringsmyndigheterna skola söka få reda på hvad inkomsten kommer att utgöra under det löpande året. Då det är fråga om en statens tjänsteman, som icke har något annat uppdrag än sin tjänst, är det naturligtvis i regeln lätt att vid taxeringen få klart för sig hvad inkomsten för honom under året kommer att utgöra; men det är icke så för alla, och det är framför allt icke förhållandet med personer, som hafva enskild tjänst, enskilda uppdrag. Det är ju omöjligt att vid taxeringen bestämdt veta, hvad inkomsten kommer att blifva, och det gäller i själfva verket icke blott tjänstemän, som få högre aflöning, utan det gäller äfven för den stora massan arbetare i vanlig mening. De byta om plats, de få aflöningen höjd, och det kan tvärtom hända, att de få mycket mindre, än taxeringsmyndigheterna beräknat, på grund af sjukdom eller andra omständigheter.

Ser man därefter på en näringsidkare, som fortsatt sin rörelse år efter år, så är det ju ingalunda säkert, att inkomsten under det löpande året kommer att blifva något så när lika med inkomsten

under föregående år. Det kan hända, att en person, som under föregående år haft mycket stora inkomster, under det löpande året gör betydliga förluster. Då skall han likväl året därefter betala höga skatter, oaktadt han under föregående år haft till och med förlust. Men ännu större olägenhet uppstår, då en rörelse börjar under ett år. Då hafva taxeringsmyndigheterna absolut icke något säkert att gå efter. De kunna resonera som så, att, eftersom eu annan näringsidkare på samma område förtjänar så och så mycket, så bör den nye förtjäna detsamma, men det är fullkomligt på måfå. Samma är förhållandet med en person, som förändrar sin affär i väsentligt afseende, som tager upp en ny bransch eller släpper en eller annan bransch i sin affär. Då kan man icke heller rätta sig efter föregående års taxering. För att taga ett exempel — om en källarmästare flyttar sin rörelse från en lokal till en annan, så kan man ju icke draga slutsats af rörelsen föregående år och däraf beräkna hvad det kommer att blifva under det följande. Det är således ofantligt många olägenheter, som ständigt framträda, olägenheter såväl för de skattskyldige som för taxeringsmyndigheterna, hvilka man borde söka öfvervinna, och det är särskildt en omständighet, som efter inkomstskatteförordningens trädande i kraft gör det ännu mer nödvändigt att öfvergifva det gamla beskattningssystemet, och det är själfdeklarationen. Man bör icke underskatta den känsla den skattskyldige har, då han ser, att den själfdeklaration han på heder och samvete afgifvit icke följes. De skattskyldige kunna med skäl säga: hvad tjänar det till att lagstiftningen tvingar oss att afgifva en dylik deklaration, då erfarenheten visar, att den i ofantligt många fall absolut icke tjänar till någon ledning.

Mitt yrkande har nu varit det, att man icke längre skulle taxera för det löpande året, utan man skulle upptaxera inkomsten för föregående år; och däraf skulle då följa, att under första året åtnjuten inkomst af någon särskild inkomstkälla skulle vara fri, men däremot skulle skatt komma att erläggas för det sista år inkomsten åtnjutits, och skulle då taxeringen ske under det därpå följande året. Fördelen af en sådan anordning är ju gifvetvis den, att man då alltid kommer att taxera den faktiskt erhållna inkomsten, i stället för att man nu taxerar inkomsten efter en mången gång osäker grund.

Det förslag, jag tillåtit mig framlägga, är alldeles icke någon ny sak. Bevillningsutskottet erinrar om ett yttrande af 1894 års skattekommitté, där kommittén intager alldeles samma ståndpunkt, som jag har intagit, dock med den inskränkningen, att man fortfarande anser möjligt att med afseende på lön och pension lägga det löpande året till grund. Men i samma betänkande finnes det en erinran om ett tidigare yttrande af kammarrätten i början af 1880-talet, däri kammarrätten på den tiden intog en helt annan ståndpunkt än under senare tider. Där säger kammarrätten i detta yttrande, att »kammarrätten hade på grund af förslaget anledning hemställa, det i förordningen måtte införas, jämte bestämmelse därom att det löpande

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.
(Forts.)

årets inkomster skulle under taxeringsåret beskattas, ett stadgande i den riktning, att det skulle åligga taxeringsmännen att vid taxeringen upptaga dessa inkomster till enahanda belopp med det, hvartill nästföregångna årets beskattningsbara inkomster i verkligheten ansåges hafva uppgått; och borde, enligt kammarrättens åsikt, detta åliggande göras så ovillkorligt, att hvarje afvikelse därifrån i tillämpningen blefve inför lag ogiltig och kunde, på däröfver förd klagan, af vederbörande myndighet i högre instans undanröjas.»

Vidare vill jag erinra, att kommunalskattekommittén uttalat sig i samma riktning. Kommittén nämner sålunda, »att man vid bestämmandet af det nästföregående året såsom grund för taxeringen kan välja endera af två utvägar, i det att man antingen beskattar icke det löpande utan det nästföregående årets inkomst, då bevillning följaktligen påföres all inkomst ett år senare än för närvarande sker, eller ock fortfarande såsom hittills beskattar det löpande årets inkomst, men beräknar denna till samma belopp som nästföregående årets inkomst.» Och så säger kommittén sedan: »Då emellertid tillämpningen af det förra alternativet medför den påtagliga fördelen, att taxeringen i hvarje fall skall afse en *faktiskt* åtnjuten inkomst, har kommittén ansett sig böra gifva detsamma företrädet framför det andra.» Denna kommitté företer en bild af bristande sammanhållning. Det finnes reservationer af alla kommitténs ledamöter, men i afseende på detta uttalande finnes icke någon afvikande mening, och det är ganska många af kammarens nuvarande ledamöter, som voro med i denna kommitté.

Vidare vill jag nämna att, då kammarrätten detta år hade att yttra sig öfver ett förslag, som var uppgjort af särskilda sakkunniga, ifråga om inkomstskatteförordning, var det flera af kammarrättens ledamöter, som ansågo frågan om beskattningstiden vara af den stora vikt, att de särskildt gjorde uttalanden till protokollet om vikten af detta, oaktadt det icke förelåg något särskildt skäl i de sakkunniges yttrande för att upptaga denna fråga till behandling. Det är således på ofantligt många håll, som intresset är ganska starkt för denna fråga, och jag tror, att, med ganska få undantag, alla, som studerat sig in i densamma, äro eniga därom, att man bör grunda beskattningen på det föregående årets inkomster.

Nu finnes det naturligtvis mot detta många invändningar gjorda. Om jag först ser på de anmärkningar, som kammarrätten gjorde med anledning af 1894 års kommitté, så är det egentligen två anmärkningar. Den ena är den, att kammarrätten anser, att det skulle vid öfvergången föranleda betänkliga orättvisor på det sättet, att om en person efter den gamla ordningen blefve uppskattad under det första året han dref en rörelse och enligt den nya förordningen skattade ett år efteråt för det sista årets inkomster, blefve han på det sättet dubbelt beskattad. Jag tror, att ett sådant förhållande i allmänhet icke komme att få någon kännbar praktisk betydelse, då man väl antagligen icke kan anse skatteförmågan vid slutperioden hafva rönt ett sådant

inflytande af en skatt, som möjligen erlagts många år tidigare. Och för öfrigt får man vara beredd på att vid alla sådana öfvergångar en och annan olägenhet kommer att inträffa.

Men vidare påpekar kammarrätten — och det kan ju vara med skäl — att genom en sådan anordning, som här är föreslagen, kommer skatternas erläggande att framskjutas betänkligt senare än den tid, hvarunder inkomsten uppburits. Det har också vid behandlingen i utskottet framhållits den sidan af saken, och man har där påpekat, huruledes det skulle kunna inträffa, att en person, som drifver en rörelse utan något egentligt kapital, men med god inkomst af rörelsen, faller ifrån året efter det då beskattningen är fastställd, utan att lämna något åt sina efterlevande. De skulle då komma i mycket bekymmersamma omständigheter, när debetsedeln skulle betalas med deras små tillgångar. Man kan ju påpeka sådana förhållanden, men jag vill framhålla, att detsamma kan inträffa äfven under nuvarande förhållanden. Det är uppenbart, att det äfven nu kan under sådana olyckliga förhållanden lätt inträffa, att de efterlevande hafva debetsedeln kvar utan tillgångar. Det är en sak, som icke med något beskattningssystem kan undvikas. Men i afseende på detta ber jag att få läsa upp hvad reservanterna i kammarrätten uti det vid detta års början afgifna utlåtandet säga, emedan det är just den sidan af saken, som där beröres. Reservanterna säga sålunda: »Enklaste sättet att i denna sak bringa full reda och lättnad vore utan tvifvel att föreskrifva, det taxeringen alltid skall afse nästföregående års inkomst. Om man vill undvika, att härmed skulle följa, att skatteuppbörden komme för långt efter den tid, då den inkomst åtnjutits, för hvilken skatt utginge, borde väl i sammanhang härmed tiden för skatteuppbörden framflyttas till hösten, hvarmed skulle följa, att mantalsskrifningarna förlades till början af året. Dessa genomgripande förändringar, hvilka i öfrigt i och för sig af sakernas egen natur torde kunna anses numera påkallade, behöfde dock icke ovillkorligen förknippas med den här föreslagna ändringen, då den olägenhet, som af den försenade skatteuppbörden följde, kunde i de mest ömmande fallen eller, när den skattskyldige aflidit, undvikas genom en föreskrift, enligt hvilken skatten finge afkortas, då skattskyldig aflidit, innan honom påförd skatt förfallit till betalning.» Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten på de sist anförda orden, emedan de innehålla ett uttalande af billighet, och jag tror att, hvilket system än följes, det skulle vara ganska godt, om under sådana ömmande omständigheter det vore möjligt att afkorta en skatt, som för de efterlevande mötte stora svårigheter att kunna betala.

Hvad beträffar förflyttning af skatteuppbördstiden, tror jag för min del, att den frågan är ganska viktig och icke svår heller att lösa. Det var för åtskilliga år tillbaka fråga om att förändra tiden för mantalsskrifningarna, emedan man ansåg, att mantalsskrifningen på hösten i november eller december vore olämplig, och att man borde, liksom fallet är i Stockholm, förlägga mantalsskrifningarna till

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.
(Forts.)*

början af året. Men då sade man att det var omöjligt, ty i början af året voro häradskrifvarna upptagna af förberedelser för uppbörden och dess verkställande, och därför var det omöjligt att göra denna förändring. Om jag nu vill framhålla önskvärdheten af att man flyttar uppbörden till slutet af året, kan jag således icke i mantals-skrifningsförrättningen se något hinder för att verkställa en sådan omkastning. Däremot kan man möjligen säga, att det blir svårt att hinna med uppbörden och förberedelserna därtill i slutet af året, men då vill jag fästa uppmärksamheten på att det är en ganska allmän mening, åt hvilken äfven gifvits uttryck i denna kammare, att man borde förändra beskattningsmyndigheternas sammansättning och sättet för deras arbete. Det är en sak, som jag tror kommer att arbeta sig fram, att man förenar bevillningsberedningen och taxeringsnämnden till *en* myndighet och således får två instanser i stället för nu tre: bevillningsberedningen, taxeringsnämnden och pröfningsnämnden. I sådant fall skulle man ju vinna mycken tid, och pröfningsnämnden skulle kunna hafva sina sammanträden på sommaren.

Fördelen med den förändring jag nu här uttalat mig för är gifvetvis den, att man finge taxeringen och beskattningen grundade på faktiskt verkliga förhållanden, och man skulle, om en sådan förändring skedde, förekomma, att personer såsom nu få skatta för inkomster, som de i verkligheten icke hafva uppburit och utan möjlighet att få rättelse i det förhållandet.

Jag vet alltför väl, att denna kammare icke tycker om skrivelser till Kungl. Maj:t, och jag delar, i stort sedt, samma mening. Det skulle därför naturligtvis hafva varit mera behagligt att komma fram med ett positivt förslag till ändring i skatteförordningen, men det var förenadt med så stora svårigheter att uppgöra förslag till ordnande af de många förhållanden, som samtidigt behöfde ändras, såsom flyttning af uppbördstiden o. s. v., att det icke var möjligt att tänka på den saken. Det hufvudsakel, som bevillningsutskottet nu anför, är ju det, att man icke vill komma fram med ett skrifvelseförslag, då frågan är under behandling af Kungl. Maj:t och man ju med säkerhet kan beräkna, att äfven dessa synpunkter nog komma under betraktande; men jag har för min del trott, att det skulle vara till väsentligt gagn, om man åtminstone kunde reda upp någon punkt, så att man icke hade alla de svåra frågor oafgjorda, hvilka måste behandlas vid genomförandet af en förändring i beskattningsväsendet, och den saken har verkligen för mig framstått så klar, att jag ansett det så godt som ett axiom, att ett beskattningsväsende icke kan blifva rättvist, utan att man flyttar taxeringen, så att man taxerar det föregående årets inkomster.

Då jag nu förmodar, att kammaren icke kommer att godkänna mitt förslag, önskar jag likväl, att Kungl. Maj:t, då dessa frågor komma under behandling, måtte mindre fästa sig vid ett afslag från Riksdagen och mera fästa sig vid denna motivering, hvori utskottet i själfva verket har erkänt riktigheten af dessa principer, och jag

hoppas lifligt, att, då vi få motse förslag i dessa frågor, vi också måtte få se denna princip tillämpad. Jag har trott mig böra yttra detta till försvar för min motion, men jag skall icke för närvarande göra något yrkande.

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

Friherre Klingspor: Föregående ärade talare har visserligen icke gjort något yrkande, men då han gaf en fullständig utredning af både fördelarna och olägenheterna af sitt förslag och slutade med att uttala sin förhoppning att, äfven om Riksdagen enligt utskottets hemställan afsloge motionen, skulle regeringen likväl komma att mer fästa sig vid motiveringen än vid själfva afslaget, och således, såsom det står i motiveringen, vinna noggrant beaktande vid en eventuell förändring af författningen, så anhåller jag att få uttala mig i ämnet, emedan utskottets motivering är af den beskaffenhet, att den möjligen kunde gifva anledning till tro, att kammaren, fastän den afslagit motionen, ändå ansåge, att man borde genomföra hvad motionären föreslagit. Jag vill icke upptaga till besvarande och granskning hela planen för det framtida beskattningssättet, såsom herr Östberg framställt den, isynnerhet som den icke föreligger. Ganska mycket af hvad han sagt kan vara beaktansvärdt. Det är nog många förändringar, som böra göras, men huruvida hvad i motionen föreslagits är så bra och lätt att genomföra, lämnar jag därhän. Att framflytta upp bördstiden tror jag skulle medföra ganska beaktansvärda ekonomiska olägenheter, därför att de arbetskrafter, som med nuvarande förhållanden finnas att påräkna, icke äro tillräckliga. Och att göra rubbningar härvid, om man icke är tvungen, är väl icke skäl, åtminstone böra de icke framtingas genom något beslut i en beskattningsfråga, som ej är synnerligen nödvändigt.

Den är ingen nyhet denna fråga. Den har förut diskuterats i Riksdagen så till vida, att vid inkomstskatteförslagets uppgörande den var före i utskottet, där den mycket omhandlades, och jag undrar, om icke ett förslag just i samma väg, som det af herr Östberg nu väckta, då var före men blef afslaget i utskottet. Jag vet åtminstone, att jag mycket kraftigt arbetade för den grund för beräkningen, hvilken blef utskottets samt sedermera äfven Riksdagens beslut. Herr Östberg har erkänt, att af hans förslag skulle vållas vissa olägenheter, men han säger, att ännu större svårigheter vore förenade med nuvarande ordning i afseende å taxeringen af inkomst af kapital och arbete.

Jag vill nu litet grand betona några af dessa olägenheter. Liksom herr Östberg har jag fullkomligt klart för mig och erkänner mycket gärna, att de finnas. Jag kan nästan säga, att jag skulle kunna upprepa hvad han sagt; det är endast betoningen, som blefve annorlunda. När taxeringsmyndigheterna enligt gällande bevillningsförrättning hafva att upptaxera inkomsterna för ett sterbhus efter t. ex. en skollärare, hvilken dött under december månad näst föregående år eller när som helst för öfrigt under det innevarande,

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst föregående år.*

(Forts.)

hafva de rätt att göra nedsättning till de inkomster, som eventuellt utfallit för vissa månader under då innevarande år, eller den pension, de efterlevande må hafva. Hvar och en, som deltagit i dylika för rättningar, vet, huru kännbart ett sterbhus kan drabbas af beskattningen för löneinkomster, hvilka influtit under ett förflutet år, men för det närvarande icke existera, och hvilka då skatten uttages, ytterligare kunna hafva förbyttis till brist inom familjen. Det kan då gå till utmätning, och att man kan anlita utvägen att afkorta skatten är icke något, som i detta fall afhjälper alla olägenheter. Nu kan genom den möjlighet taxeringsmyndigheterna hafva att fästa afseende vid sådana förhållanden den beskattningsbara inkomsten nedsättas till ett minimum, och sådana eventualiteter icke behöfva inträffa. Detta är ett mycket bra sätt att skydda fattiga sterbhus. Samma förhållande inträffar, då t. ex. en affärsman faller ifrån, hvarvid mannens arbetskraft ofta nog kan hafva varit den största insatsen i affären. Mannen har t. ex. dött under föregående december månad; inkomsterna förra året voro afsevärdt stora, men genom hans frånfälle har affären gått till upplösning. Om man får veta det vid årets bevillningstaxering, kan man lätteligen rätta sig därefter, och om affären någon tid fortgår under afveckling, har man rätt att beräkna den reducerade vinsten på detta. Detta innebär gifvet en mycket stor fördel för ett sterbhus, och någon olägenhet för staten behöfver ej uppstå, ty på samma sätt har man rätt att göra jämkningar vid sådana tillfällen, då t. ex. en affär börjar och approximativt beräknar vinsten för den tid af året, hvarunder den pågått. Intet år undgår på detta sätt beskattning, och hvarje särskildt års taxering blir fullt riktig. Man har så att säga en töjningsrätt, en rätt att ställa så, att förordningen verkar mindre strängt för efterlevande genom att delvis uttaga skatten i förväg; och detta, att af en blifvande vinst uttaga något i förskott, är ur praktisk synpunkt mycket bättre än att, då allt är borta, försöka utkräva statens rätt och sedan gå afkortningsvis tillväga eller kanske framkalla utmätning och konkurs. Detta sätt för beskattningens påläggande, som herr Östberg förordar, är naturligtvis från byråkratisk synpunkt riktigast. Det vore onekligen bekvämt, och det har äfven därför af myndigheterna ansetts lämpligt, men jag måste påstå, att den nu tillämpade ordningen är ur praktisk synpunkt vida att föredraga. Det vore en svårighet, sade herr Östberg, med upptaxering af inkomsterna från en aflär, som just börjat. Antag att den börjat under november månad föregående år; från januari månad har man då att beräkna inkomsterna för det år som är, och han ansåg detta vore till olägenhet, då det icke kunde ske med tillhjälp af själfdeklaration. Men man får väl påräkna, att taxeringsmyndigheterna utgöras af folk, som förstå fästa behörigt afseende vid föreliggande omständigheter, och jag tror icke, att man i regeln öfverskattat inkomsterna från en affär, som börjat; jag har sällan hört klagomål öfver sådant, och skulle det likväl inträffa, vet man att, sedan ett år förgått, tydliga

papper finnas att hålla sig till. Jag tror således, att de olägenheter i detta afseende, som herr Östberg påpekat och som han ansåg *större* än de af mig nyss framhållna fördelarna, icke äro af någon betydighet. Dessa olägenheter äro af formellt byråkratisk natur, och fördelen af den ordning han förordar är, att man finge säkra siffror för ett föregående år; det är alltsamman.

Nu antyder utskottet, och herr Östberg säger definitivt, att efter den nu införda själfdeklarationen vore en ändring enligt hans förslag ändå nödvändigare än förr, därför att de skattskyldige, som dock lämnade fullkomligt riktiga uppgifter, kunde under nuvarande förhållanden få sina siffror ändrade. Men man kan få deklarationens siffror ändrade till sin fördel eller nackdel, det senare då t. ex. en löntagare kommit in på en högre lönestat; det blir då de uppgifter, som erhållits från annat håll, som ligga till grund för taxeringen. Det är en af de små olägenheter, som jag medgifvit finnes, men jag tror icke de hafva synnerligt stor betydelse. Däremot kan taxeringsmyndigheternas ändring af ifrågavarande siffror i andra fall verka på annat sätt. Då någon fallit ifrån, hafva såsom sagdt myndigheterna rätt att sätta ned siffran, när en inkomst icke längre finnes, och detta är ju till den skattskyldiges fördel. I hvilket fall som helst, rätten att kunna göra ändringar, då det behöfs, och frångå själfdeklarationens uppgifter medför, såsom jag tycker, så stora fördelar, att man icke behöfver fästa alltför mycket afseende vid invändningar däremot.

Nu har herr Östberg icke framställt något yrkande utan anser, att bevillningsutskottets afstyrkande bör vara gällande, och jag har naturligtvis icke håller något annat att yrka än bifall till utskottets hemställan, men jag har ansett mig skyldig betona hvad jag nu sagt, på det att icke vid en blifvande revision af bevillningsförordningen det skulle uppfattas såsom en *enhällig* åsikt, att dessa missförhållanden och olägenheter, som verkligen existera, äro af beskaffenhet att de nödvändigt böra afhjälpas på det sätt, motionären här föreslagit. Vid en blifvande ändring kunna möjligen dessa olägenheter, som jag framhållit, undvikas och utjämnas; men jag anser vara af yttersta vikt, att saken skärskådas från alla sidor.

Herr greve och talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Det är klart, att något yrkande på bifall till motionärens förslag icke har utsikt att vinna bifall i kammaren, och det kanske också vore under ärendets närvarande skick icke så välbetänkt att göra det med ens. Däremot tror jag, att det vore af vikt för ärendets fortsatta behandling, om de, som intressera sig för allvarligt öfvervägande af hvad här framkastats, åtminstone i någon mån uttalade sina åsikter i frågan.

Här har, såsom herrarna redan funnit af handlingarna, på 90-talet och förut också framkommit yrkanden på förändringar i taxeringsförfarandet, så till vida att föregående års inkomster skulle läggas

Angående ändring af lagstiftningen om skatt till staten, i syfte att inkomst taxeras för näst föregående år.

(Forts).

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

till grund för detsamma. Hafva dessa yrkanden haft något fog för sig under 80- och 90-talen, hafva de otvifvelaktigt fått ändå mycket starkare stöd genom införande af själfdeklarationen och inkomstskatten. Ty det lär icke kunna nekas, att dessa tvenne olika former af taxering eller bevillning, hvad man nu vill kalla det, medföra en viss svårighet i tillämpningen. Det har i denna kammare förut, för några dagar sedan, yttrats åtskilligt om svårigheterna för taxeringsmyndigheterna att verka rätt. Jag instämmer fullkomligt i de betänkligheter, som hafva blifvit uttalade i detta fall, men jag påstår, att särskildt denna olikformighet i afseende å inkomstskatten och bevillningen vållar afsevärda svårigheter och måste göra det för taxeringsmyndigheterna. Jag vill taga ett exempel i tjänstemännens aflöning. Den utgår under många former, såsom herrarne väl känna; under form af lön och tjänstgöringspenningar, hvilka skola behandlas olika för olika år, men också under form af hvad som kallas arfvode, hvilket i själfva verket ofta på sina ställen icke är annat än lön, och hvars hänförlighet under den ena eller andra rubriken alltid måste blifva underkastad tvifvelsmål. Vidare är det alldeles uppenbart, om man tänker sig, att den verkliga inkomsten skall vara den, som ligger till grund för taxeringen, att det är den faktiskt influetna, som därvidlag skall vara afgörande. Det är visserligen sant, att en förändring kan medföra åtskilliga svårigheter, och dessa svårigheter torde i sådant fall böra vägas mot fördelarna i principielt och praktiskt afseende. Endast på sådant sätt kan man verkligen komma till en för landet tillfredsställande taxeringslag, och en sådan hafva vi icke för närvarande, icke heller en tillfredsställande tillämpning. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att regeringen skall vara nog vaken att lyssna till de röster, som uppträdt till förmån för ett öfvervägande af möjligheten af en förändring. Jag har därmed icke sagt, att den nu ifrågasatta förändringen i och för sig måste genast förklaras vara den enda rätta, men nog har den så mycket för sig, att den bör tagas i betraktande i sammanhang med en blifvande förändring och omorganisation af taxeringsväsendet och möjligen också af taxeringsmyndigheterna; och det är otvifvelaktigt för en vaken regering ett mycket bättre sätt att följa med de åsikter, som framträda, än att endast aktgifva på en skrifvelse, som ofta framkommit i hastigt mod och utan tillräcklig motivering.

Hvad beträffar öfvergången från det gamla till det nya har det nog sina svårigheter. Kammarens ledamöter erinra sig nog de svårigheter, Riksdagen hade att förändra tiden för bevillningens erläggande, i afseende hvarpå jag skulle kunna anföra, att det framkom i regeringsproposition i detta afseende, som befanns vara fullkomligt oantaglig. Men året därpå löstes frågan genom en ny regeringsproposition, då ärendet tagits under närmare skärskådande, och något liknande borde kunna ske här. Sant är, att för sterbhus särskildt skulle en del olägenheter kunna uppstå af det nya, men all lagstiftning måste naturligtvis taga hänsyn mer till allmänna förhållanden

än till hvad som skulle kunna kallas, om icke undantagsfall, åtminstone mer enskilda sådana. Det är ur aktgifvande på både de fördelar det nya kan hafva med sig och hvad olägenheter det gamla har, som lagstiftningen skall framgå, och endast ett allsidigt bedömande af denna sak kan skaffa oss den trygghet och den förkofran, vi hoppas på att äfven i taxeringshänseende kunna vinna; därför har jag också velat med min röst bidraga till att stödja motionärens uppfattning, icke så bestämdt, att jag säger, att detta bör gillas utan vidare, men jag säger, att det bör tagas i noggrannaste öfvervägande vid omreglerandet af taxeringsväsendet, en omreglering, som af flera skäl är mycket önskelig.

Jag yrkar naturligtvis icke annat än bifall till utskottets hemställan.

Herr Wester: Då jag icke hör till dem, som kunna räkna sig motionärens tacksamhet för välvillig motivering till godo, skall jag be att få anföra några skäl därför. Jag gör det så mycket hellre, som denna fråga är af den allra största betydelse. Den är af den största betydelse för den skattelagstiftning, som framdeles kan blifva gällande i vårt land. Hvad motionären här föreslagit vore att afhjälpa en svårighet med införande af en annan, som vore mycket värre. Det yttrades för några dagar sedan här i kammaren, att ingen lag var så bra, att den icke kunde vara bättre. Man kan också vända på den satsen och säga, att ingen förordning är så dålig, att den icke kan vara sämre. Jag vill härmed ingalunda hafva sagdt, att bevillningsförordningen är så dålig, men jag vågar påstå det, att om Riksdagen år för år lappar på den, förändrar och gör nya undantag i densamma, så blir den allt sämre, allt svårare att förstå, allt omöjligare att tillämpa.

Motionären har här framhållit, att det gångna årets inkomster böra läggas till grund för det gångna årets taxering. Jag vill gifva motionären i princip rätt, men i praktiken är hans förslag olämpligt. Det måste vara rättvisast, att till grund för det löpande årets taxering lägges det föregående årets inkomstförhållanden. Enligt motionären däremot skola det föregående årets inkomster läggas till grund för detta års beskattning. Det är egentligen skillnaden. Man har i båda fallen samma uppgift att rätta sig efter, men i ena fallet skall den läggas till grund för föregående året, i det andra för det löpande året. Men den stora skillnaden ligger däri, att skatten följer i förra fallet långt efter, kommer två år efteråt, då man kanske icke längre har den inkomst, som skall beskattas, men i senare fallet, då man beskattas för det löpande året, kommer skatten omedelbart efter det man haft inkomsten. Då är det ju lättare att kunna utgöra densamma. Jag skulle kunna anföra många exempel därpå. Jag antager t. ex., att en tjänsteman hade ganska stora inkomster under år 1904, som han taxeras för i år och betalar skatt för nästa år. Så dör han under tiden, och sterbhusets små tillgångar kanske

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.
(Forts.)*

åtgå helt och hållet till att betala skatten för 1904, som skall erläggas 1906. Skatten kommer i så fall att ligga så långt fram i förhållande till den tid det gäller, att, isynnerhet vid dödstillfällen eller om en person mister sina inkomster på ett eller annat sätt, svårigheten att betala skatten blir allt större därigenom att den obehörigt framflyttas. Efter nuvarande förhållanden däremot kommer skatten omedelbart efter det man haft inkomsten. Nu säger man, att med inkomstskatteförordningen låter detta sig icke göra. Jo, det låter sig visst göra. Man skall grunda sina beräkningar på faktiska verkliga förhållanden, säger motionären. Men i afseende på storindustrien, jordbruket o. s. v., där låter det sig icke så lätt göra att säga: så och så är det, utan där får man mer eller mindre grunda sig på beräkningar. Därför är det inga skäl att med anledning af införandet af förmögenhetsskatt och utvidgad själfdeklaration förändra bevillningsförordningen i detta stycke. Jag har, herr grefve och talman, intet annat yrkande att göra än på bifall till utskottets hemställan.

Herr Ros: Efter den bevisföring, hvarmed motionären sökt påvisa dels ohållbarheten af den nu gällande principen i förevarande fall och dels äfven behöfligheten och nyttan af en förändring på sätt motionen angifver, hvilket allt enligt min mening åtminstone af erfarenheten bekräftas, synes det mig, som om man bort kunna vänta, att bevillningsutskottet skulle hafva tillstyrkt den föreslagna skrifvelsen. Man hade skäl till den förhoppningen så mycket mera som utskottet uti sin motivering snarare bekräftat än vederlagt hvad motionären har framhållit. Men utskottet har framkonstruerat, skulle jag vilja säga, några svårigheter, som skulle blifva följden af denna förändring. Dessa svårigheter äro dock för mig, i motsats till den siste årade talaren, ingalunda afskräckande, och de förändringar, som måhända blefve en nödvändig följd af förslaget tillämpning, synas mig icke vara af den art, att de böra i minsta mån verka afskräckande.

Utskottet har vidare, med fullt skäl synes mig, framhållit, att vid den nu pågående revisionen af ifrågavarande lagstiftning bör hänsyn tagas till de synpunkter, hvilka motionären framhållit. Men om nu Riksdagen afslår förslaget om en skrifvelse, hvad skola då de, som syssla med denna omarbetning, tänka? Jo, att Riksdagen anser, att det är bra som det är och någon ändring icke behöflig, särskildt efter de tungt vägande ord, vi nyss hört uttalas i denna kammare, och hvilka sökt jäfva motionärens åsikter.

Jag har, som sagdt, en alldeles motsatt uppfattning. Friherre Klingspor yttrade, att olägenheterna vid tillämpningen af nu gällande principer äro rent formella. Jag vågar påstå, att de äro mycket reella, och jag skulle kunna anföra ganska många exempel ur praktiken, hvilka borde kunna tala lika bra som friherre Klingspors exempel med sterbhuset.

Äfven den siste talaren har sagt, att han kan möjligen gifva motionären rätt i formellt hänseende, men att ur praktisk synpunkt

vore däremot herr Östbergs resonemang absolut oriktigt. Min erfarenhet är den, att nu gällande system förorsakar taxeringsmyndigheterna mycket stora olägenheter, för att icke rent af säga trassel. Äfven synes det mig, som om det låge en motsägelse därutinnan, att i bevillningsförordningens 10 § 1 mom. står det, att inkomst af kapital och arbete skall taxeras för det löpande året, då däremot 2 mom. af samma paragraf bestämmer, att inkomst af kapital och annan inkomst af arbete än lön eller pension upptages med det belopp, hvartill inkomsten under nästföregående året uppgått. Det synes mig nästan, som om i mom. 2 tages tillbaka hvad som sagts i mom. 1, eller att de i mom. 2 upptagna undantagen äro af den art, att därigenom den generella bestämmelsen i mom. 1 upphäfves eller att man gör undantag till regel.

Ehuru jag icke hyser någon som helst tvekan att yrka bifall till motionen eller att i en blifvande votering rösta för bifall till en skrifvelse, skall jag likväl, då motionären icke ansett opportunt att yrka bifall till sin motion, ej heller nu göra något yrkande.

Friherre Palmstierna: Jag hade icke tänkt att yttra mig i denna fråga, men då det var en talare, som hoppades att en vaken regering en dag skulle lyssna till de röster, som här afgifvits till förmån för motionärens förslag, visserligen icke att regeringen ovillkorligen skulle följa dem, men att regeringen åtminstone skulle taga dem i noga öfvervägande, så har jag ansett lämpligt att låta en röst höras äfven från den andra sidan, så mycket hellre som Konungens befallningshafvande i det län, som jag representerar, tämligen bestämt yttrat sig uti en annan riktning, än motionären föreslagit. Egentligen är här icke något nytt att tillägga, frågan är ju redan belyst från alla dess olika sidor, men jag har dock önskat att få särskildt accentuera ett par punkter, som här förut, det medgifver jag, varit på tal. Det är nämligen just i fråga om dessa förhållanden med det löpande året. Det är t. ex. en affär som går väl det ena året, men går med förlust eller lägges ned det andra året, och då kommer en betydlig efterbeskattning. Vidare, en person är engagerad uti ett bolag eller åtnjuter hos detsamma en betydande aflöning. Han blir uppsagd, äger kanske ingenting utan måste lefva på den lilla besparing han gjort, men han får sedan en betydlig beskattning efteråt. En tjänsteman tager afsked från sin lön med en pension, som naturligtvis är betydligt mindre än lönen, men han får skatta efter sin förutvarande betydliga inkomst. Och det värsta af allt är, på sätt förut nämnts, det förhållande, då t. ex. en änka, hvilken förut genom sin man haft rätt betydande inkomster, nu sitter där och har så godt som ingenting och får ändå skatta ganska betydligt. Det behöfver ju icke alltid vara så dåligt ställt med sterbhuset, att det blir fråga om afkortning eller utmätning, men det kan i alla fall vara ganska kännbart för den, som haft en inkomst af 10- eller 12,000 kronor året förut och som kanske nu är reducerad till 1- eller 2,000 kronor,

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.

(Forts.)

att komma ut med en dylik beskattning. Gäller det däremot det löpande året kan ju lätt ändring ske ej blott hos bevillningsberedningen utan äfven hos pröfningsnämnden, t. ex. i september månad, och ofta förekommer det, att ånkor anmäla, att mannen dött i juni eller juli, och dessa behöfva då betala skatt endast för den del af året, som inkomsten åtnjutits; en sådan nedsättning blir nämligen då af pröfningsnämnden genast vidtagen. Detta synes mig vara det mest praktiska sättet att undgå denna efterbeskattning.

Jag skall ej nu vidare upptaga kammarens tid, jag begärde ordet endast, såsom jag nämnde, för att en röst skulle höras äfven utom bevillningsutskottet från denna sida och har naturligtvis endast att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Cederberg: Det kanske är en smula farligt för en sådan kättare som jag att yttra mig i en bevillningsfråga, i synnerhet som min åsikt icke öfverensstämmer med den förste talarens i ordningen, och han yttrade dock, att alla, som studerat sig in i denna fråga, måste vara utaf hans åsikt. Jag får väl följaktligen höra till dem, som få anses icke hafva studerat sig in i frågan. Men då jag yttrade, att jag var en kättare, är detta mitt epitet till den grad berättigadt, att jag anser, att till och med den ändring, som gjordes i det ursprungliga deklarationsformuläret och som i viss mån gick i samma riktning som motionären nu yrkat, var en absolut försämring. Min öfvertygelse är, att när man biträder motionärens åsikt, tänker man uteslutande på att skattens precisering är det allra viktigaste. Man tänker däremot bra litet på huruledes i ena eller andra fallet det kan vara lättare eller svårare för den skattskyldige att utgöra skatten, och enligt min tanke är denna senare synpunkt fullt ut lika viktig. Det har påvisats af åtskilliga talare, som här haft ordet före mig, de svårigheter, som faktiskt kunna uppstå för de skattskyldiga, om den af motionären påyrkade ändringen skulle blifva Riksdagens beslut. Hvad är också grunden för hela denna beskattning, hvarom vi nu tala? Jo, man påstår att det skall vara skatteförmågan, och hvart skulle det bära, om man tillmötesginge motionärens yrkande? Jo, därför att jag haft en inkomst i år, så måste jag om två år härefter ha den eller den skatteförmågan. Är detta rimligt? Jag anser det för min del vara fullständigt orimligt, om nämligen man tager frågan ur de skattskyldigas synpunkt. Visserligen har jag ingenting emot att, på sätt en föregående talare yttrat, denna reformfråga tages under allvarligt öfvervägande vid blifvande ändringar i den nuvarande bevillnings- eller inkomstskatteförordningen, men jag hoppas likväl »lifligt», för att begagna ett uttryck af den förste talaren, att man härvid tager i öfvervägande icke blott skattens precisering, utan äfven den skattskyldiges förmåga att utgöra sin skatt vid den tid, då skatten skall uttagas.

Herr Östberg: Med anledning af den siste talarens yttrande

får jag erinra om att jag visst icke sade, att alla, som studerat denna fråga, stode på samma ståndpunkt som jag, men jag uttalade den mening, att de flesta gjorde det, och i denna min sistnämnda uppfattning tror jag mig hafva rätt.

Jag begärde ordet för att något bemöta ett par af de föregående talarne.

Herr Wester förklarade, och det med rätta, att Riksdagen icke är efter år bör utfärda nya undantagsbestämmelser, men denna anmärkning drabbar icke mig, ty min motion går just i denna riktning. Jag önskar just, att man skall fastställa sådana bestämmelser, att man slipper dessa undantag, undantag som stadga, att under vissa förhållanden skall man rätta sig efter förra året och under andra efter det löpande året. Det är just min mening att undanröja dessa undantag. Vidare yttrade samme talare, att såsom förhållandet nu är, kommer skatten omedelbart efter det man haft inkomsten. Ett sådant yrkande påstår jag vara fullkomligt oriktigt. Detta är ingalunda alltid förhållandet, utan det kan äfven med nuvarande bestämmelser inträffa, att skatten kommer mycket långt efter. För att lämna ett exempel: jag tänker mig, att en person i fjol drifvit en rörelse och därpå haft en inkomst af 10- eller 12,000 kronor, eller den siffra, som nyss nämndes. Under detta år går affären dåligt, så att han icke får någon inkomst. Han dör i slutet på året, och då har hans rörelse för detta år blifvit uppskattad till 10- à 12,000 kronor utan att rörelsen lämnat någon vinst. Efter hans död blifva hans efterlevande skyldiga att betala skatt efter det nämnda beloppet. Då få de ju erlägga skatten efter en inkomst, åtnjuten ej i år eller det närmaste året, utan för ett år sedan. Det är sålunda icke förhållandet, att de nuvarande bestämmelserna medföra att skatten erlägges genast, utan snarare tvärtom. Det inträffar i många fall, att skatten kommer långt efter, och förhållandet kan blifva fullt ut lika bekymmersamt under nuvarande förhållanden som genom de förändringar jag föreslagit. Det sätt att framställa förhållandena, som ett par talare sökt göra gällande, är enligt min mening att se saken alltför mycket i smått. Dessa beskattningsfrågor bör man betrakta ifrån en större synpunkt och hellre se till, att sådana svårigheter, som uppkomma därigenom att en person aflider i bekymmersamma ekonomiska omständigheter, blifva afhjälpta genom en undantagslag. För sådant fall kan jag också vara med om att man bör se till, huru man skall kunna underlätta eller afhjälpa svårigheterna.

Jag gjorde icke nyss, då jag först hade ordet, något yrkande, men sedan nu flera i kammaren hafva uttalat sina sympatier för motionen, är det kanske riktigast, att jag nu yrkar bifall till min motion.

Herr Jonsson: Det skulle kunna anses öfverflödigt att yttra sig i frågan, när egentliga kärnpunkten för tillfället icke är att bifalla motionen, utan endast afser en opinionsyttring till ledning för veder-

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*
(Forts.)

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

börande, hvilka i sinom tid skola taga frågan under allvarligt öfvervägande. Men jag måste erkänna, att när man hör en ledamot från bevillningsutskottet komma med påståenden rörande tolkningen af bevillningsförordningen, hvilka äro absolut oriktiga, då är det nödvändigt att vederlägga sådana saker, på det att ej detta måtte stå såsom en flertalets åsikt inom kammaren.

Herr Wester behagade påstå, att vid taxering af inkomst för kapital och arbete, d. v. s. näringar och annat i samma kategori, skall man endast taga till *ledning* föregående årets inkomst, således icke vara skyldig att taga upp det belopp af inkomst, som kan visas hafva erhållits under föregående året, när den har åtnjutits hela året. Det tillgår så redan, att för alla sådana inkomster, som hafva åtnjutits under hela det föregående året, skall just det beloppet taxeras det påföljande året och ej något annat, så att i den delen blir ingen ändring i det nuvarande systemet, utan endast när en dylik inkomst första året har åtnjutits eller då inkomsten under ett år upphör. När t. ex. en näring upphör och inkomsten sålunda icke fortfar att existera, då skall det löpande årets inkomst med *ledning* af föregående årets tagas upp, med det belopp, som följer af den större eller mindre del af sista året som inkomsten åtnjutits, men icke alls i det fall jag förut nämnt, att inkomsten på den ena eller andra näringen, kapitalet eller yrket under hela det föregående året åtnjutits. Denna sak kunna vi således lämna ur räkningen, och då gäller här frågan om föraringssättet, när en inkomst börjar och det året, då den af en eller annan orsak upphör att gälla, hvartill sedan kommer den inkomst af lön och dylikt, som absolut skall tagas upp för det löpande året. Ändringen är sålunda icke alls af den ofantliga räckvidd, som man här påstått, utan den är af mycket mindre betydelse än så. Principen att i hvarje fall föregående års inkomst skall vara grundläggande för taxeringen synes mig i och för sig själf aldeles klar och tydlig, för så vidt man vill komma till det resultat, att den inkomst, som verkliga har åtnjutits, också skall taxeras, så att i afseende å den saken tror jag ej det behöfver blifva mycket tal om några svårigheter, de där böra tagas i allvarligare öfvervägande. När det blir fråga om förändringar i vår skattelagstiftning, lära väl i allt fall de, som därmed skola taga befattning och till Riksdagen framlägga förslag i ämnet, ej försumma att taga i öfvervägande det, som därvid kan vara i behof af en närmare och noggrannare pröfning.

Svårigheterna äro, så vidt jag kan finna, egentligen tvenne, vid hvilka man har att fästa sig. Det är först och främst öfvergången i afseende å taxeringen af lön. Denna har hittills taxerats för den inkomst, han har under det löpande året. En omkastning skulle således föranleda, att den, som redan taxerats för det löpande året, skulle formellt och kanske reellt få en dubbel taxering. Denna person har redan taxerats för sin inkomst under det löpande året, men nästföljande år, då taxeringen skulle äga rum efter nya grunder, komme den inkomst, han året förut haft och för hvilken han redan

taxerats, att tagas fram igen och läggas till grund för taxeringen. För annan inkomst anser jag att, praktiskt taget, i hufvudsak ingen dubbeltaxering komme att ske, enär i de flesta fall ingen taxering af dylik inkomst för det första året äger rum. Men det måste finnas möjligheter att kunna neutralisera just dylika svårigheter genom öfvergångsbestämmelser lämpade efter förhållandena.

Den andra svårigheten är den, att för inkomst af lön eller pension, tiden faktiskt skulle komma att framflyttas i afseende å erläggandet af skatten utöfver den nuvarande. Men båda dessa svårigheter sammanlagda spela naturligtvis i fråga om skattens belopp en mycket mindre och mera underordnad roll i jämförelse med de skatter, som redan nu erläggas på grund af taxering för den inkomst, som ett föregående år har åtnjutits. De där svårigheterna torde väl därför icke vara så betydliga, som herr Wester ville låta förstå.

Ett par talare hafva sökt taga upp exempel på åtskilliga oegentligheter, som skulle blifva följderna af en taxering efter herr Östbergs idé, t. ex. att då inkomsttagare under tiden har aflidit, skulle sterbhuset skatta ett år senare än eljest, och då kunde ställningen i boet vara sådan, att ingenting finnes, hvarmed skatten skulle kunna betalas. Ja, det resonemanget är hållbart, för så vidt man antager, att den döde i lifstiden eller sterbhuset icke förstått att så ställa, att just det belopp, hvarmed skatten skall erläggas, finnes sparadt i sterbhuset och är för ändamålet tillgängligt. Men på dylika förutsättningar bör man väl ej bygga ett skattesystem, utan hvar och en får väl antagas hushålla skäligen och ordentligt i hvarje fall.

Jag har till den kraft och verkan det förmår velat göra detta uttalande, på det att icke herr Westers resonemang eller den opinion, för hvilken han velat göra sig till tolk, skulle stå obesvarad i kammarens protokoll.

För öfrigt anser jag mig icke hafva annat att göra än yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wester: Den föregående talaren måste hafva missuppfattat mitt yttrande. Jag framhöll just, att samma uppgifter läggas till grund för taxeringen i båda fallen, men att det är en betydlig skillnad, om de beräknas för det löpande eller för det föregående året. Det är en skillnad, som gör den föreslagna förändringen så farlig. Herr Östberg säger visserligen, att det ej är så farligt med eftertaxeringen och att oegentligheter kunna inträffa i såväl ena som andra fallet. Ja, det beror ju på, huru man väljer sina exempel. Men herr Östberg har dock själf i sin motion anført vissa olägenheter. Så säger han: »För den enskilde åter skulle olägenheten ligga däruti, att skatten kan komma att utkrävas långt efter det inkomsten upphört, och det kan icke förnekas, att denna anmärkning förtjänar afseende». Det är hvad talaren själf säger i motionen, och då är det väl riktigt.

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

*Angående
ändring af
lagstiftningen
om skatt till
staten, i syfte
att inkomst
taxeras för
näst före-
gående år.*

(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Den ärade motionären har uttalat den mening, att de flesta, som syssla med denna fråga, skulle vara af samma åsikt som han. Jag vet ej, om han vill tillerkänna kammarrätten att hafva i någon mån studerat den föreliggande frågan, men kammarrättens utlåtande af den 31 december 1904 är afgifvet af 9 ledamöter, och till den reservation, han citerade, hafva endast 3 af kammarrättens ledamöter anslutit sig. Därmed vill jag icke säga, att ej måhända de flesta, som sysselsatt sig med denna fråga, anse, att det vore synnerligen önskvärdt, om man kunde tillämpa en sådan princip som den af motionären föreslagna, förutsatt att den icke på andra håll föranledde olägenheter, och då måste ju naturligtvis fördelarna vägas mot olägenheterna. Detta är hvad som vil får anses hafva skett i kammarrätten, och de 3 ledamöter, som afgifvit den åberopade reservationen, hafva uttalat sig för en sådan anordning som den föreslagna, och äfven berört de förutsättningar, under hvilka, enligt deras förmenande, den skulle kunna genomföras. Som herrarna funnit utaf den reservation, herr Östberg läste upp, är det ganska mycket, som anses böra ske för förändringens genomförande, och motionären sade själf, att det är mycket svårt att upprätta ett förslag i detta ämne, hvarför han icke heller framställt något sådant. Bland andra åtgärder, som blefve nödvändiga, vore äfven den att framflytta tiden för uppbörden till hösten, hvaraf åter skulle följa, att mantals-skrifningarna finge förläggas till början af året. Detta är onekligen ganska betydande förändringar, och skall man därtill lägga hvad motionären antydte i afseende å taxeringsmyndigheternas sammansättning och arbetssätt, är det ganska vidtutseende förändringar i vår skattelagstiftning, hvarom här är fråga. Sedan komma åtskilliga ändringar, som äro lättare att genomföra, nämligen de lindringar, som äro nödvändiga för dem, hvilka, om ändringar genomfördes, skulle få betala sin skatt två år efter det år, under hvilket de åtnjutit inkomsten. Man måste förutse, att det för kronan ofta skulle blifva svårt att få in skatten och svårt för de skattskyldiga, som skola betala skatten, att komma ut med densamma, när inkomsten måhända upphört. Man måste i dylika fall se till, att nödiga lättnader bereddades de skattskyldiga. Detta hör emellertid till de mindre genomgripande ändringarna i författningen.

För min del skulle jag vilja fästa kammarens uppmärksamhet på, att äfven de reserver i kammarrätten, som åberopats af motionären, ansett betydande ändringar i lagstiftningen vara nödvändiga, för att man skulle kunna tillämpa den nya principen, och att man kanske därtill får lägga hvad motionären ifrågasatt, nämligen att äfven taxeringsmyndigheternas sammansättning i sammanhang därmed skulle ändras, hvilket jag för min del antager skulle vara, om icke en absolut nödvändighet, så åtminstone synnerligen önskligt. Vill man göra ändringar i skattelagstiftningen beroende af allt detta, tror jag icke, att man kan tänka sig någon förändring däri förr än i sammanhang med ett definitivt reformerande af hela vårt beskattningssystem; men

jag undrar, om man sålunda skulle vilja tills vidare afsäga sig möjlighet att göra ändring i inkomstskatteförordningen, hvars provisoriska karaktär en gång blifvit af Riksdagen påpekad, genom att ställa i utsikt, att ändring ej skulle få ske annorledes än i sammanhang med så betydande förändringar, som nyss angifvits.

En talare på stockholmsbänken, som yttrade sig i frågan, gjorde efter min uppfattning ett riktigt uttalande, då han sade, att det kan vara skäl att öfverväga hvad motionären föreslagit, men att han icke ville vara med om att göra en bestämd framställning i ämnet. Det kan naturligtvis vara skäl, att denna fråga öfverväges af Kungl. Maj:t vid uppgörande af förslag till en lämpligare anordnad direkt beskattning, och jag förmodar, att Kungl. Maj:t kommer att utan skrifvelse från Riksdagen taga det i öfvervägande, då det blir fråga om ändring af inkomstskatteförordningen, ty anledning därtill föreligger ju i den nämnda reservationen af tre ledamöter i kammarrätten. Men om Riksdagen skulle gå in med en skrifvelse till Kungl. Maj:t i denna mycket litet utredda och svårlösta fråga och, som motionären vill, anhålla, »att Kungl. Maj:t måtte vid uppgörande af förslag till förändringar i lagstiftningen om den direkta beskattningen *tillämpa den principen*» etc., då har Riksdagen bestämdt sagt, att denna princip efter Riksdagens mening skall tillämpas vid hvarje förslag, som Kungl. Maj:t framlägger. Riksdagen har icke inskränkt sig att begära, att Kungl. Maj:t skall taga frågan i öfvervägande. Jag tror, att det senare skulle vara berättigadt. Men i det fallet behöfs ingen framställning till Kungl. Maj:t, ty det kommer Kungl. Maj:t otvifvelaktigt ändock att göra, då anledning därtill förefinnes i den reservation, som är vidfogad kammarrättens utlåtande.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo sammansatta banko- och lagutskottets den 8 och 10 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af motioner om ändring af § 41 i lagen för Sveriges riksbank.

I särskilda, inom Första Kammaren af herr *Sebastian Tham*, (n:o 4) och inom Andra Kammaren af herr *A. H. Hammar skjöld* (n:o 47) väckta motioner hade föreslagits, att Riksdagen ville för sin del vidtaga sådan ändring af näst sista momentet i § 41 af lagen för Sveriges riksbank, att de förmåner, som där tillerkändes bankaktiebolag, hvartill enskild bank ombildats, äfven finge åtnjutas af bank, hvaruti enskild bank uppgått.

Angående ändring af lagstiftningen om skatt till staten, i syfte att inkomst taxeras för näst föregående år.
(Forts.)

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank,

hvari enskild bank uppgått.

Ifrågasatta Nämnda motioner hade hänvisats till bankoutskottet, som efter
förmåner hos öfverenskommelse med lagutskottet öfverlämnat dem till behandling
riksbanken af sammansatt banko- och lagutskott; och hade sistnämnda utskott i
för bank, nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla
hvari enskild förevarande af herrar Sebastian Tham och Å. H. Hammarskjöld väckta
bank uppgått. motioner.
 (Forts.)

Vid utlåtandet fanns fogad reservation af herrar *F. A. Boström, Axel Gustaf Andersson, Biesert och Wijk*, hvilka af angifna skäl hemställt,

»att Riksdagen må för sin del besluta, att § 41 af lagen om Sveriges riksbank den 12 maj 1897, sådan samma § lyder enligt lag af den 3 maj 1901, må erhålla följande ändrade lydelse:

Nuvarande lydelse:

§ 41.

Jämlikt lagen med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, äga enskilda banker att intill utgången af år 1903 utgifva egna sedlar, och är riksbanken pliktig att åt dessa banker inrymma de förmåner, som här nedan omförmålas.

Från början af år 1899 till utgången af år 1903 äger enskild bank, som, efter minst tre månader förut hos chefen för finansdepartementet därom gjord anmälan, afstått från sin rätt att utgifva egna sedlar samt icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, att hos riksbanken dels mot säkerhet, som af dess fullmäktige godkännes, begagna kassakreditiv till hälften af det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar vid sistnämnda tidpunkt uppgingo, utan erläggande af kreditivavgift och mot ränta, två procent lägre än gällande tre månaders växeldiskonto, dock ej under två för hundra om året, dels likaledes till hälften af nyss-

Föreslagen lydelse:

§ 41.

Jämlikt lagen med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, äga enskilda banker att intill utgången af år 1903 utgifva egna sedlar, och är riksbanken pliktig att åt dessa banker inrymma de förmåner, som här nedan omförmålas.

Från början af år 1899 till utgången af år 1903 äger enskild bank, som, efter minst tre månader förut hos chefen för finansdepartementet därom gjord anmälan, afstått från sin rätt att utgifva egna sedlar samt icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, att hos riksbanken dels mot säkerhet, som af dess fullmäktige godkännes, begagna kassakreditiv till hälften af det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar vid sistnämnda tidpunkt uppgingo, utan erläggande af kreditivavgift och mot ränta, två procent lägre än gällande tre månaders växeldiskonto, dock ej under två för hundra om året, dels likaledes till hälften af nyss-

Nuvarande lydelse:

berörda belopp i riksbanken rediskontera växlar, som af fullmäktige godkännas, mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande.

Då sådan anmälan, som ofvan är nämnd, inkommit till chefen för finansdepartementet, skola fullmäktige i riksbanken ofördröjligen därom underrättas.

Från början af år 1904 till utgången af år 1908 äger enskild bank, som icke indragit något af ofvanberörda afdelningskontor, att intill fyratio procent af det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar den 1 januari 1896 uppgingo, åtnjuta rediskonteringsförmån på de villkor, som ofvan äro omförmälda.

Har enskild bank, när, enligt hvad nu är sagdt, kreditiv- eller rediskonteringsrätt eljest skulle för densamma inträda, indragit eller indrager den därefter något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, beror det af Konungen att, med fästadt afseende å det eller de indragna kontorens omfång och betydelse för den allmänna rörelsen, bestämma, huruvida den sålunda skedda indragningen må föranleda, att kreditiv- eller rediskonteringsbeloppet nedsättes eller att banken uteslutes från all rätt till kreditiv eller rediskontering.

Den rätt till kassakreditiv och till rediskontering, hvarom här ofvan förmäles, bibehålles äfven, där enskild bank blifvit ombildad till bankaktiebolag.

Föreslagen lydelse:

berörda belopp i riksbanken rediskontera växlar, som af fullmäktige godkännas, mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande.

Då sådan anmälan, som ofvan är nämnd, inkommit till chefen för finansdepartementet, skola fullmäktige i riksbanken ofördröjligen därom underrättas.

Från början af år 1904 till utgången af år 1908 äger enskild bank, som icke indragit något af ofvanberörda afdelningskontor, att intill fyratio procent af det belopp, hvartill dess utelöpandesedlar den 1 januari 1896 uppgingo, åtnjuta rediskonteringsförmån på de villkor, som ofvan äro omförmälda.

Har enskild bank, när, enligt hvad nu är sagdt, kreditiv- eller rediskonteringsrätt eljest skulle för densamma inträda, indragit eller indrager den därefter något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, beror det af Konungen att, med fästadt afseende å det eller de indragna kontorens omfång och betydelse för den allmänna rörelsen, bestämma, huruvida den sålunda skedda indragningen må föranleda, att kreditiv- eller rediskonteringsbeloppet nedsättes eller att banken uteslutes från all rätt till kreditiv eller rediskontering.

Den rätt till kassakreditiv och till rediskontering, hvarom här ofvan förmäles, bibehålles äfven, där enskild bank blifvit ombildad till bankaktiebolag.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvare enskild
bank uppgått.
(Forts.)*

I stället för enskild bank ofvan tillförsäkrade förmåner må

I stället för enskild bank ofvan tillförsäkrade förmåner må

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.*

(Forts.)

Nuvarande lydelse:

fullmäktige i riksbanken äga rätt att till enskild bank, som, enligt med fullmäktige träffadt aftal om tiden och villkoren för upphörande af dess sedelutgifning, före 1903 års utgång afstått från sin sedelutgifningsrätt och icke indragit eller, utan därtill af Kungl. Maj:t efter fullmäktiges hörande lämnadt tillstånd, under aftalstiden indrager något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, mot säkerhet, som af fullmäktige godkännes, bevilja dels lån intill sextiofem procent och dels kassakreditiv intill tio procent af det belopp, hvartill den enskilda bankens utelöpande sedlar den 1 januari 1901 uppgingo, med rätt för den enskilda banken att vara befriad från erläggande af kreditivafgift, men med skyldighet att såväl å lån som å kassakreditiv gälda ränta, två procent lägre än riksbankens gällande tre månaders diskonto, dock icke lägre än två procent; skolande från och med år 1903 årligen före december månads utgång såväl lån som kassakreditiv minskas med en åttondedel af det ursprungliga beloppet. Fullmäktige äga jämväl att genom sådant aftal, som ofvan sägs, medgifva enskild bank rediskonteringsrätt i riksbanken af växlar, som af fullmäktige godkännas, intill tjugufem procent af den enskilda bankens den 1 januari 1901 utelöpande sedelbelopp och mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande; skolande jämväl denna rediskonteringsrätt från och med utgången af år 1903 årligen minskas med en åttondedel af det

Föreslagen lydelse:

fullmäktige i riksbanken äga rätt att till enskild bank, som, enligt med fullmäktige träffadt aftal om tiden och villkoren för upphörande af dess sedelutgifning, före 1903 års utgång afstått från sin sedelutgifningsrätt och icke indragit eller, utan därtill af Kungl. Maj:t efter fullmäktiges hörande lämnadt tillstånd, under aftalstiden indrager något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, mot säkerhet, som af fullmäktige godkännes, bevilja dels lån intill sextiofem procent och dels kassakreditiv intill 10 procent af det belopp, hvartill den enskilda bankens utelöpande sedlar den 1 januari 1901 uppgingo, med rätt för den enskilda banken att vara befriad från erläggande af kreditivafgift, men med skyldighet att såväl å lån som å kassakreditiv gälda ränta, två procent lägre än riksbankens gällande tre månaders diskonto, dock icke lägre än två procent; skolande från och med år 1903 årligen före december månads utgång såväl lån som kassakreditiv minskas med en åttondedel af det ursprungliga beloppet. Fullmäktige äga jämväl att genom sådant aftal, som ofvan sägs, medgifva enskild bank rediskonteringsrätt i riksbanken af växlar, som af fullmäktige godkännas, intill tjugufem procent af den enskilda bankens den 1 januari 1901 utelöpande sedelbelopp och mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande; skolande jämväl denna rediskonteringsrätt från och med utgången af år 1903 årligen minst kas med en åttondedel af det

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.
(Forts.)*

ursprungliga beloppet. Vid de förmåner, som sålunda medgifvas enskild bank, må bankaktiebolag, hvar till enskild bank blifvit ombildad, bibehållas. Därjämte äga fullmäktige rätt att med bankaktiebolag, hvar till enskild sedelutgifvande bank före den 1 januari 1901 ombildats, träffa aftal om nyssnämnda förmåner, dock beräknade efter samma banks den 1 januari 1896 utelöpande sedelbelopp.

Då enskild bank genom aftal med fullmäktige i riksbanken förbundit sig att å viss tid afstå från sin sedelutgifningsrätt, skall chefen för finansdepartementet där om af fullmäktige ofördröjligen underrättas.

Herr Boström, Filip: Till de skäl, som reservanterna mot det sammansatta utskottets beslut angifvit i betänkandet, skall jag be att få lägga några flera synpunkter. Jag skall då tillåta mig att först lämna en kort resumé öfver utvecklingen af det beslut Riksdagen år 1897 fattade med afseende å inrättandet af en centralbank i vårt land.

Då Riksdagen år 1897 beslöt, att alla sedelutgifvande enskilda banker skulle upphöra med denna rörelse, var det ju tydligt, att de borde satisfieras med vissa förmåner under en viss öfvergångstid. Så beslöt man då att lämna dem förmånen af lån, förmånen af kreditiv och förmånen af rediskontering. Det skulle blifva för långt att här genomgå de olika räntelindringarna, som härigenom afsågos. De voro emellertid baserade på den sedelstock, som fanns den 1 januari 1897. Sedan visade emellertid erfarenheten, att dessa förmåner voro för snåft tilltagna. Man såg, att de enskilda sedelutgifvande bankerna ej hade någon lust att komma in med begäran om en sådan öfvergång, utan man fann det slutligen nödvändigt att ändra § 41 i lagen för Sveriges riksbank vid 1901 års riksdag. Då bestämdes, att den satisfaktion, som de sedelutgifvande enskilda bankerna erhöle, skulle beräknas efter den sedelstock, som förefanns den 1 januari 1901, och de förmåner, som vunnits, ökades ganska afsevärdt. Förmånerna skulle fortfara till år 1910, men minskas med $\frac{1}{8}$ om året.

Sedan 1901 års lag blifvit promulgerad, visade sig genast

ursprungliga beloppet. Vid de förmåner, som sålunda medgifvas enskild bank, må bankaktiebolag, hvar till enskild bank blifvit ombildad, äfvensom bank, hvar till enskild bank uppgått, bibehållas. Därjämte äga fullmäktige rätt att med bankaktiebolag, hvar till enskild sedelutgifvande bank före den 1 januari 1901 ombildats, träffa aftal om nyssnämnda förmåner, dock beräknade efter samma banks den 1 januari 1896 utelöpande sedelbelopp.

Då enskild bank genom aftal med fullmäktige i riksbanken förbundit sig att å viss tid afstå från sin sedelutgifningsrätt, skall chefen för finansdepartementet där om af fullmäktige ofördröjligen underrättas.

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvari enskild bank uppgått.

(Forts.)

konsekvenserna af den förbättrade ställningen för de sedelutgifvande enskilda bankerna. Det dröjde ej länge, förrän den ena efter den andra af dessa hos finansministern anmälde sig vilja öfvergå, och vid anmälningstidens slut år 1903 hade denna öfvergång försiggått öfver hela linjen. Man vet mycket väl, hvilken oro lagen af år 1897 åstadkom inom finanskretsar. Den, som var med i Riksdagen den tiden, minns mycket väl de anlopp, som gjordes från olika håll för att slå ned den kungliga propositionen. Men redan under denna öfvergångstid till slutet af år 1902 visade det sig, att denna öfvergång gick mjukt. Man hörde ej från en enda ort inom hela landet något missnöje med hvad som skett. För min personliga del var jag öfvertygad om att resultatet skulle blifva sådant, ty jag kände den man, som vederbörande lyckats erhålla till ledare för detta ganska ömtåliga uppdrag.

Redan före år 1901 hade en af de sedelutgifvande enskilda bankerna ombildats till aktiebolag. Det var Västerbottens enskilda bank, som ombildades till bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland. Denna bank fick sålunda åtnjuta endast de förmåner, som 1897 års lag tillförsäkrade. Sedermera hafva också andra sedelutgifvande enskilda banker öfvergått till aktiebolag. Det skedde med Mälareprovinsernas, Kristianstads och Göteborgs enskilda banker. Dessa hade på grund af lydelsen af § 41 i riksbankslagen rättighet att begagna sig af de förmåner, som denna lag medgifvit åt de sedelutgifvande enskilda bankerna. Vidare har Norrbottensbanken uppgått i Hernösandsbanken. Man känner mycket väl, hvilka svårigheter, som förefunnos vid denna saks reglering, och herrarne påminna sig mycket väl, hvilken oro fanns inom bankkretsar för att denna affär skulle kunna komma till stånd, ty det förestod ganska många svåra skakningar uppe i Norrbotten på grund af den lifliga spekulation, som de nyanlagda järnvägarne och de industriella företagen där uppe åstadkommit. Här ser man emellertid för första gången verkningarna af eller hvad det betyder att hafva en ordentligt skött centralbank. Det har åstadkommit mycket lugn i sinnena, och den oro, hvarom jag nyss talade, försvann. Såsom ett uttryck för att denna oro försvunnit, har banksyndikatet vid sitt senaste sammanträde, förlidet år, ansett lämpligt att gifva den, som ledt denna öfvergång, mention honorable, då de tackat honom för det utmärkt skickliga sätt, hvarpå denna öfvergång verkställets.

Här föreligga emellertid motioner om att två enskilda banker, som uppgått i ett annat bankföretag, skulle få bibehålla de förmåner, hvartill en ombildad bank har rätt enligt lagen. Det gäller nu Hallands och Bohusläns enskilda banker, som uppgått i den till aktiebank ombildade Göteborgsbanken. Då framställer sig den frågan: är en sådan sammanslagning lämplig? Är det ur banksynpunkt, och, ännu mera, är det ur allmänhetens synpunkt lämpligt, att man slår ihop sådana banker? På den frågan vågar jag obetingadt svara ja. Erfarenheten från andra länder gifver vid handen, att en sådan

sammanslagning äger rum i en otroligt stor utsträckning. Jag behöfver ej för denna kammare påpeka hvad under det senaste decenniet är gjordt i Tyskland, och för kort tid sedan har man erfarit, att en dylik sammanslagning ägt rum i Köpenhamn. Vid sidan af dessa sammanslagningar af banker ser man i snart sagdt hvarje tidningsnummer, att alla enskilda banker äro nödsakade att öka sitt aktiekapital. Jag kan icke uppgifva de millioner, med hvilka dessa bankers fonder ökats, men detta är äfven ett bevis på att man måste förstärka dem för eventuella penningkraf.

Nu säger man: ett aftal är gjordt med dessa banker, hvarför skall man bryta det, då så kort som till år 1910 återstår, innan allt detta skall vara regleradt? Jag anser, att det är för den lånesökande allmänheten nödvändigt, att så sker.

Hvad nu de två banker beträffar, som stå i begrepp att uppgå i Göteborgsbanken, torde det vara för herrarna bekant, att åtminstone den ena af dessa var så pass litet fonderad, att den hade de största svårigheter att kunna fylla den lånesökande allmänhetens behof. Då de däremot nu uppgå i Göteborgsbanken, kunna genom dess starka ställning förhållandena mycket väl regleras, och i den förstärkta Göteborgsbanken stå de kapital till buds, som för dessa landsdelar äro erforderliga. Nu säger man: det är ett aftal träffadt, och de få finna sig i hvad som skett. Och man gifver som skäl, att, när Norrbottensbanken uppgick i Härnösandsbanken, det icke förekom en sådan framställning, som nu blifvit gjord af motionärerna. Det är ganska riktigt. Jag föreställer mig, att den, som ledde denna uppgörelse, funnit, att på grund af ordalydelsen i § 41 i riksbankslagen ett sådant medgifvande icke kunde lämnas. Jag gifver såväl fullmäktige som utskottet rätt i att den lydelse, som § 41 fått, då där omtalas blott ombildade banker, icke medgifver rätt för fullmäktige att låta en i en annan bank uppgående sådan erhålla dessa förmåner.

Men hvarför äro dessa förmåner beviljade? Jo, för att göra öfvergången från sedelutgifningen mjuk. De äro beviljade först och främst för att den lånesökande allmänheten icke skulle därigenom oroas. Härtill kommer, att bland de villkor, som finnas för att få åtnjuta dessa förmåner, äro stipulerade, att alla afdelningskontor, som vid sedelutgifningsrättens indragning förekommo inom en banks rayon, skulle bibehållas. Så är äfven gjordt här, men om man nu afslår hvad här föreslagits, kan man tänka sig, att afdelningskontor på ett eller annat ställe skulle komma att indragas. Jag vet mycket väl, hvarmed jag mötes, då jag uttalar detta. Det finnes så många banker, invänder man, som passa på och inrätta afdelningskontor på alla möjliga och, vågar jag säga, omöjliga platser. Ännu mera skola de göra det, ögonblickligen, om en indragning på något håll skulle inträffa. För den lånesökande allmänheten är det emellertid af ganska stor betydelse att få bibehålla sina affärer i en bank, hvars ledning är den känd och till hvilken den sedan gammalt haft förtroende.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.*
(Forts.)

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvori enskild bank uppgått. Äfven ur denna synpunkt tror jag, att det är nödvändigt, att dessa banker få bibehållas vid de en gång medgifna förmånerna.

Nu erkänner jag, att frågan är mycket liten. Den vinst, som de sammanslagna bankerna hade att påräkna genom bibehållande af sina förmåner, skulle, som herrarna finna, ej uppgå till högre siffra än 21,900 kronor per år, om man under den återstående tiden begagnade sig af förmånerna i hela deras vidd, något som naturligtvis icke komme att ske. Vinsten blefve naturligtvis i själfva verket mindre. Men dess belopp är i allt fall för riksbanken af ingen betydelse, och jag vågar påstå, att det för de sammanslagna bankerna icke heller är af någon betydelse, ty genomläser man styrelse- och revisionsberättelserna för förra året, skall man finna, att en minskning i inkomsten med sagda belopp visserligen icke skulle spela någon roll. Men för bankerna är det ju angenämt att veta, att man har rätt att äfven framdeles begagna sig af dessa förmåner. Häremot antager jag, att det kommer att sägas: bankerna behöfva icke frukta, de få nog penningar, äfven om de släppa dessa sina rättigheter, ty den säkerhet, som ligger bakom, är nog sådan, att fullmäktige ändock komme att bevilja de lån, som önskades. Men det blir ju stor skillnad mot att hafva rätt att få dessa lån. I oroliga tider är det ju gifvet, att i främsta rummet de, med hvilka kontrakt äro afslutade, få den hjälp de behöfva, och att först i andra hand ytterligare lån utlämnas.

Nu hafva emellertid fullmäktige enligt riksbankslagen uppgjort kontrakt med dessa banker angående vissa villkor, på hvilka de skola erhålla särskilda förmåner. Det är gifvet, att ett sådant kontrakt är ett civilrättsligt aftal, och att det sålunda icke kan ändras genom att denna ändring, som motionärerna föreslagit, vidtages i § 41. Reservanterna hafva därför äfven, såsom de uttalat i sitt förslag till utlåtande, velat gifva fullmäktige aftalsrätt härutinnan och förklarar, att, ifall denna lagförändring antages, det lärer komma att upprättas ett nytt kontrakt med dessa banker på de villkor, som herrar fullmäktige kunna finna vara af behofvet påkallade.

Af dessa skäl har jag för min del ställt mig på den ståndpunkt, att jag anser motionärernas framställning vara rättfärdig. Den har icke stor porté, men är den rättfärdig, bör den äfven, menar jag, af Riksdagen bifallas. Och är det så, att denna framställning är rättfärdig, då är det äfven från Riksdagens och statens synpunkt rättfärdigt, att den bank, som redan för länge sedan gjort denna öfverlåtelse, kommer att fortfarande få åtnjuta dessa förmåner i afsedd omfattning, och det äfven så, att med afseende å denna enskilda bank lagändringen skulle komma att verka retroaktivt.

Det är af dessa skäl, herr grefve och talman, som jag tillåter mig att yrka bifall till reservationen.

Herr Lovén: Motionärerna hafva här utgått från den åsikt, att de fördelar, som beviljats en enskild bank, borde få bibehållas,

huru som helst den än ombildas. Jag för min del kan icke biträda denna uppfattning och icke heller den siste talarens.

Jag tror nämligen, att affattningen af denna paragraf berodde dels därpå, att man icke ville, att bankerna skulle sluta samtidigt, d. v. s. hålla sig kvar till den sista dagen, och dels därpå, att man befarade, att en hel del enskilda banker skulle öfvergå till aktiebolag för att undvika den solidariska ansvarigheten. Då var det naturligtvis af vikt för det allmänna, att man såg till, att dessa banker icke blefvo för svaga, och därför bestämdes det, såväl att afdelningskontoren, för att ingen onödig rubbning och olägenhet skulle uppstå, skulle bibehållas, som ock att aktiekapitalets kapital icke finge understiga den enskilda bankens grundfond.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.
(Forts.)*

Helt annorlunda ställer sig naturligtvis förhållandet, om en enskild bank vill uppgifva sin självständighet och uppgå i en annan. Där tillkommer det styrelsen och aktieägarna att se till, huruvida affären såsom sådan för dem blir fördelaktig, och om ett tillräckligt, efter orten afpassadt kapital erhålles. Att man också i ett sammanslagningskontrakt kommer att i en af kontraktets punkter intaga, att afdelningskontoren skola bibehållas, ligger i öppen dag. Såväl lokala som enskildas intressen styra nog om den saken. Men om mot förmodan så icke skulle ske, håller jag med den siste talaren, att den svenska jordmänen är ovanligt bördig, när det gäller uppväxande af bankkontor.

Motionärerna hafva omtalat tre banker: Västerbottens, Mälareprovinsernas och Göteborgs, som vid sin ombildning bibehållits vid förmånerna enligt § 41, och det är ju också helt naturligt, ty de hafva öfvergått i enlighet med lagens mening. Jag kan därtill lägga en fjärde bank, nämligen Kristianstads, numera bankaktiebolaget Södra Sverige. Möjligen hafva herrarne sig bekant, att för närvarande bland denna banks och en annan skånsk banks aktieägare pågår en högst liflig agitation för att sammanslå dem, och jag läste häromdagen en artikel, som tydligen var inspirerad från sakkunnigt håll — jag antager styrelsen — och som satte sig emot detta af många skäl. Ett bland dem var, att banken skulle förlora de förmåner, som § 41 hade gifvit. Där ser man ju den rätta tolkningen i detta fall. Det är ju också helt klart, därför att ett prejudikat föreligger. Det är riktigt som den siste talaren sade, att Norrbottensbanken uppgick i Hernösandsbanken, hvilken då icke behöll de förmåner, som hade tillkommit Norrbottensbanken. Att Hernösandsbanken däraf haft några olägenheter, tror jag icke, åtminstone att döma efter utdelningen. Sammanslagningen ägde rum år 1903. Utdelningen höjdes för samma år, och nu se vi i dessa dagar, att utdelningen äfven för år 1904 är lika stor.

Motionerna nu afse väl närmast — därom fingo vi ju inom utskottet god upplysning — att bereda fördel för en af landets större banker, hvilken förtjänar godt anseende för sin skötsel och sin soliditet, en bank, som nu håller på att börja en ny emission

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvari enskild bank uppgått. och som därefter skulle hafva ett aktiekapital af nära 30 millioner kronor. Tro herrarne, att det för den banken är af någon betydelse, om motionerna bifallas? Det är af ingen betydelse — det sade den siste talaren, och jag håller fullkomligt med honom om det.

(Forts.) Jag har velat belysa dessa öfverenskommelser därför, att en förändring här träffar just dem. Jag vill nu lämna till kammaren att döma, huruvida ändring i verkligheten är behöflig. Hvad framtiden bär i sitt sköte beträffande andra sammanslagningar, därom veta vi i denna stund intet.

Jag vill nu något fästa mig vid reservationen. Reservanterna hafva erkänt, att de för sin del icke kunna tolka lagparagrafen så, som motionärerna hafva gjort, men de hafva af lämplighetshänsyn velat vara med om att motionerna skulle bifallas, och detta hufvudsakligen af tre skäl.

Det första skälet är, att därmed kommer »att i afsevärd grad befordras möjligheten för mindre bankinrättningar inom landet att sammansluta sig för att genom mera samlade kapitaltillgångar bättre möta hvarje ords ökade kraf på rörelsemedel». Ja, jag gifver reservanterna mycket rätt i att sammanslagningar kunna vara nyttiga, men de böra icke fotas på en tillfällig, snart försvinnande lånerätt eller en tillfällig räntevinst. Grunda de sig icke på ett eget fast kapital, väl afvägdt efter förhållandena, tror jag, att det är bäst, att man låter bli dem.

Det andra skälet rör afdelningskontoren. I den saken har jag redan yttrat mig, och jag tror icke, att någon fara för dem föreligger.

Det tredje skälet — och det skulle vara det hufvudsakligaste — är, att reservanterna anse »vara af afgörande vikt den trygghet, som beredes den enskilda banken därigenom, att den kan med stöd af lagen påräkna kredit hos riksbanken äfven under tid af oro i affärlifvet, då svårigheter kunna uppstå att erhålla lån vare sig inom eller utom landet».

Ja, detta låter mycket betänkligt, i all synnerhet som en sådan olycka för att hafva sammanhang med motionen skulle inträffa inom den närmaste tiden, men jag vill göra herrarne uppmärksamma på, att redan $\frac{1}{4}$ af förmånerna är afbetald, och att de skola helt försvinna genom hvarje år skeende lika afbetalningar inom de närmaste sex åren, således sluta med år 1910. Jag tror, att detta till uttrycket så starka skäl är väl svagt för att motivera en lagändring.

Reservanterna hafva icke fäst mycket afseende vid hvad fullmäktige i riksbanken uttalat, men för oss öfriga kan det ju vara ganska lugnande att höra, att de säga, »att det icke finnes någon anledning antaga, att icke den bank, som till äfventyrs i sig upptagit en enskild bank, skulle i riksbanken mot samma säkerhet erhålla kredit till samma belopp, ehuru på andra räntevillkor».

Och litet längre ned säga de, att den nu förebragta frågan är »i allt väsentligt en räntefråga». Äfven i ett annat afseende skilja

sig reservanterna och fullmäktige. Fullmäktige hafva nämligen ansett, att, om Riksdagen skulle bifalla motionerna, fördelen icke borde komma dem till godo, som redan träffat öfverenskommelser. Man har hos fullmäktige utgått från den åsikten, att vid en avslutad affär inga andra villkor böra gälla än de, som vid kontraktets ingående existerat, och det är väl en tämligen giltig regel.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.*

(Forts.)

Om man nu går in på detta förslag, skulle ju de banker, som hafva träffat öfverenskommelser och vetat både huru paragrafen lyder och att fullmäktige tolkat den så, som den bör tolkas, — efter att med vetskap om detta hafva ingått frivilliga öfverenskommelser om afståndet — få en skänk, en present af ett icke så ringa värde, och öfriga banker skulle få ett nytt värdeobjekt att begagna vid möjligen blifvande sammanslagningsplaner. Detta är för mig ingalunda tilltalande, och då jag dessutom anser, att förändringen icke är behöflig, och att man bör fara varsamt med statsmedlen, har jag deltagit i det slut, hvartill utskottet kommit, och yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson, Axel Gustaf: Då jag biträdt reservationen, har saken för mig ställt sig hufvudsakligen så, att rättvisa och fordran på likhet inför lagen bjuda mig att bifalla motionerna.

De förmåner, som den förste ärade talaren öfvermålde, hafva tilldelats de enskilda bankerna såsom ersättning för den upphörda sedelutgifningsrätten och för att sätta dem i tillfälle att utan hastiga indragningar såsom förut bispringa näringslifvet på de orter, där de verkat antingen genom hufvudkontor eller genom afdelningskontor.

Det synes mig då från allmän synpunkt sedt vara likgiltigt, om rättsefterträdaren till en äldre sedelutgifvande bank blir en aktiebank med mera begränsad omfattning eller en större bank, endast denna bank är lika skickad att uppfylla sina förpliktelser mot den allmänna rörelsen. Och den större banken, såsom intagande en starkare ställning, har väl större förutsättningar att väl fylla sin uppgift därutinnan än den andra.

Jag finner det då icke vara rättvist att ställa en sådan ur allmän synpunkt lika god, om ej bättre, rättsefterträdare i en sämre ställning.

Det är icke rättvist gent emot lottägarne i den afträdande banken, ty dessa lottägare utbyta i allmänhet sina lotter i denna bank emot lotter eller aktier i den tillträdande banken, och det är ännu mindre rättvist emot näringslifvet å den ort, där den bank verkat, hvars mantel den större banken skall upptaga.

Denna min åskådning har ej blifvit rubbad af utskottets anförande och icke heller af det inlägg, som af den andre talaren i ordningen här gjorts. Jag har visserligen hört sådana yttranden, som att man icke skall tala om rättvisa, då det gäller affärsföretag, utan endast då det är fråga om de små och betungade, och på den strängen tycktes äfven talaren i viss mån vilja spela.

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvari enskild bank uppgått. Jag förmodar dock, att denna kammare ännu icke är mogen för en så hypermodern åskådning.

Det gäller enligt min tanke här icke att bevilja några nya förmåner, utan endast att vi icke med användande af en logiskt ohållbar förvärdning må beröfva en bank en förmån, som den redan tillerkänts.

Jag erkänner emellertid, att bankofullmäktige haft rätt i den tolkning, de gifvit den hittillsvarande lagtexten, och anser därför en ändring vara nödvändig. Jag ber sålunda att få yrka bifall till reservationen.

Herr Rettig: Efter herr Lovéns anförande skulle jag egentligen icke behöft begära ordet, men då jag nu fått det, skall jag be att få säga, att jag till alla delar instämmer med honom. Hvad själfva den nu föreliggande frågan beträffar, så ber jag äfven att få instämma med den förste ärade talaren, som sade, att frågan är utaf ringa betydelse. Huru det nu går, om utskottets utlåtande bifalles eller om reservationen bifalles, vill det förefalla mig, att det icke kan vara af någon vidare vikt hvarken för riksbanken eller för de nu ifrågavarande bankerna. Det enda viktiga synes mig vara att få afgjort, om det kan vara berättigadt att för en så ringa fråga ändra en lag. Är det nu fråga om att ändra lagen för alla tider? Nej, mina herrar, det är fråga om att ändra en lag, som skall gälla endast till 1910.

Här hafva sagts några ord, som jag skulle vilja taga upp till bemötande, nämligen talet om rättvisa och berättigande.

Det undras mig, om man verkligen kan säga, att det här handlar om rättvisa. Om en enskild bank finner med sin fördel förenligt att sälja företaget till en annan bank och lottägarna få igen sina pengar eller ock i utbyte få fördelaktigare aktier, kan man väl då säga, att det är berättigadt fordra, att det nya företaget skall komma i åtnjutande af det gamla bolagets fördelar?

Hvad nu särskildt beträffar sammanslagningen af bohusläns- och hallandsbankerna med göteborgsbanken, så är ju detta en fullbordad affär, och det är ett nytt företag, som börjat, sedan göteborgsbanken öfvertagit de båda andras affärer. Jag kan då icke finna det ringaste berättigande uti, att göteborgsbanken genom denna sammanslagning skulle få ytterligare förmåner. Icke hafva aktieägarne därför fått mera betaldt. Icke finnes det väl heller den ringaste anledning att, såsom motionärerna antaga, säga, att anledningen till deras framställning icke är någon räntefråga, utan närmast en önskan att kunna räkna på att hafva dessa tillgångar att tillgå uti riksbanken.

Riksbanksstyrelsen, hvilken den förste ärade talaren med allt berättigande gaf sådana eloger, säger ju också här på sidan 5 — och jag är öfvertygad om att fullmäktige stå vid sitt ord: »att det icke finnes någon anledning antaga, att icke den bank, som till

äfventyrs i sig upptagit en enskild bank, skulle i riksbanken mot samma säkerhet erhålla kredit till samma belopp, ehuru på andra räntevillkor». Man kan således vara alldeles öfvertygad om att göteborgsbanken, därest icke särskildt egendomliga förhållanden inträda, icke skall förvägras ökad kredit i riksbanken, ehuru naturligtvis icke mot samma ränta som de enskilda bankerna.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.*

(Forts.)

Det har nu så mycket talats om anledningen till dessa ränteförhållanden och de fördelar, som medgifvits de enskilda bankerna, och jag vill endast repetera, att anledningen ju var den, att, för att indragningen af sedelutgifningsrätten icke skulle beröra de enskilda bankerna alltför hårdt och denna indragning gå varsamt och sakta till väga utan att störa den allmänna penningrörelsen, denna fördel medgafs. Nu har ju denna indragning försiggått, den är ett fullbordadt faktum och allmänheten har således icke att frukta, att det skall blifva någon rubbning med anledning däraf.

Den förste ärade talaren sade äfven, att det kunde vara att befara, att, ifall göteborgsbanken icke fick denna fördel, en del af dess afdelningskontor skulle indragas. Ja, om afdelningskontoren äro af den beskaffenhet, att de äro dåliga, dragas de nog in, men vi hafva nog tillräcklig erfarenhet af att bankkontorens antal ökas i stället för att minskas. Man bjuder nu till öfverallt att öka sin rörelse, och konkurrensen är numera så stor, att man kan vara förvissad om att bankkontorens antal kommer att ökas öfverallt, där rörelsen det påfordrar.

Herr Lovén har redan anfört allt hvad jag hade tänkt säga, och jag har intet vidare att tillägga än att till alla delar ansluta mig till utskottets hemställan, till hvilken jag äfven ber att få yrka bifall.

Grefve Hamilton: Äfven jag skall gärna medgifva, att frågan är af föga räckvidd. Jag känner icke heller till, om och i sådant fall i hvad mån de förevarande bankerna kunna beröras af den föreslagna bestämmelsen, men detta synes mig vara fullkomligt likgiltigt. Principiellt sedt, anser jag mig dock böra gifva rätt åt reservanterna.

Anledningen, hvarför de enskilda bankerna, när banklagen beslöts af Riksdagen, fingo den här omtalade förmånen uti riksbanken, var väl den, att de, oaktadt de drogo in sina sedlar, skulle kunna tillfredsställa den penningbehöfvande allmänheten och att rörelsen icke skulle minskas, och villkoret var, att de icke skulle indraga något af sina bankkontor.

När en bank uppfyller dessa villkor, så synes det mig vara tämligen likgiltigt, om denna enskilda bank ombildas till bankaktiebolag eller öfvergår i en annan bank. Jag kan ej finna annat, än att dessa villkor nu komma att blifva uppfyllda. Dessa tvenne banker, som i ock för sig själfva lära varit små och sålunda haft svårt att kunna sköta rörelsen, hafva uppgått uti en starkare bank,

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvari enskild bank uppgått. och den penningbehöfvande allmänheten torde då hafva större utsikt att kunna blifva tillfredsställd. När den större banken nu tillika är villig att uppfylla villkoret att icke indraga något afdelningskontor, synes det mig vara hårdt, om den af formella skäl skulle beröfvas denna rättighet och allmänheten måhända blifva beröfvad möjligheten att få hafva sin rörelse uti de afdelningskontor, där den är van.

(Forts.)

Jag förmodar, att, om denna fråga kommit på tal, då lagen antogs, lagen blifvit redigerad på annat sätt, nämligen såsom reservanternas föreslagit.

Jag ber af dessa skäl, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Törneblad: Jag hade icke tänkt att behöfva yttra mig i denna fråga, eftersom jag deltagit i bankofullmäktiges uttalande medan ledning af utskottets remiss. Det har emellertid under diskussionen användts uttryck, som äro så beskaffade, att jag icke kan lämna dem utan gensaga. Det har talats om formella skäl och en ohållbar förevändning. Jag kan för min del icke godkänna dessa uttryck, ifall de skulle kunna drabba fullmäktige. Om fullmäktige, hvilka icke hafva fått sig i officiell väg förelagd någon ansökan om öfverflyttande på nya banker af den förmån, som varit medgifven de förutvarande, om fullmäktige, säger jag, hafva ansett det icke vara förenligt med lagens ordalydelse att lämna en sådan förmån, så har det icke varit af formella skäl eller af någon ohållbar förevändning, utan helt enkelt därför, att lagen skall tolkas, sådan den är skrifven.

Vidare ber jag att få nämna, att, då det åtminstone blifvit antydt, att anledningen till de särskilda förmåner, som 1901 lämnades bankerna, och hvilka, som jag tror, voro fullkomligt i sin ordning, skulle hafva varit, att det förut var för snävt tilltaget, den egentligen verkande orsaken i det fallet varit nödvändigheten att försäkra sig däremot, att de enskilda bankerna icke på en gång skulle upphöra med sin sedelutgifning. Detta var, som sagdt, hufvudanledningen till den år 1901 vidtagna ändringen af lagen, och efter denna ändring har också ändamålet vunnits, bankerna uti olika grupper är ifrån år upphört med sin sedelutgifning, och allt har gått lugnt och stilla.

Då den nu ifrågavarande banken börjat att tänka på sammanslagning med de andra bankerna — och denna tanke är icke från i går, utan daterar sig längre tillbaka i tiden — så torde man icke hafva saknat kännedom därom, att vid sammanslagningen emellan härnösands- och norrbottensbankerna någon särskild förmån icke medgafs.

Om Riksdagen nu fattat beslut i öfverensstämmelse med reservanternas förslag, hvartill Riksdagen naturligtvis är fullkomligt berättigad, och hvaremot fullmäktige för sin del naturligtvis icke hafva något särskildt att invända, så återstår dock den fråga, som

här blifvit framkastad, huruvida detta skulle tillämpas retroaktivt på de båda bankerna i Norrland. I sådant fall undrar jag — detta dock mera i förbigående sagdt — hvilka fördelar de förutvarande delägarna i norrbottensbanken skulle få, om den nu förenade banken erhöil förmåner äfven för norrbottensbanken och icke blott för härnösandsbanken. Detta inverkar naturligtvis icke på själfva saken.

Ifrågasatta förmåner hos riksbanken för bank, hvari enskild bank uppgått.

(Forts.)

Slutligen vill jag nämna, att, enligt min tanke, denna fråga egentligen icke har någon annan praktisk ekonomisk betydelse för riksbanken, än att, om Riksdagen anser sig böra och kunna medgifva en ändring i lagen och däraf följande ändringar i kontraktet, detta icke innebär någonting annat än ett minskande af bankovinsten för framtiden, och däröfver är Riksdagen ensam herre.

Herr Andersson, Axel Gustaf: Jag ber endast att gentemot den siste ärade talaren få framhålla, att jag icke, såsom han tycktes förmena, riktat något klander emot riksbanksfullmäktige, eller sagt, att från deras sida anförts någon ohållbar förevändning. Tvärtom framhöll jag uttryckligen, att de tolkat lagen i dess nuvarande lydelse, såsom den borde tolkas.

Hvad jag däremot velat säga är, att, om vi ej företaga den föreslagna ändringen i lagen, vi utan sakliga skäl sätta två rättsafterträdare af lika god beskaffenhet i olika ställning, och att vi då ställa oss på en ohållbar grund och icke handla logiskt.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad sammansatta banko- och lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservation.

*Ifrågasatta
förmåner hos
riksbanken
för bank,
hvari enskild
bank uppgått.
(Forts.)*

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—76;

Nej—29.

*Angående
omorganisa-
tion af bank-
inspektionen.*

Föredrogs å nyo sammansatta banko- och lagutskottets den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af herr V. L. Molls motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förändrad organisation af den kontroll, som af staten utöfvas öfver bankverksamheten.

Uti en inom Andra Kammaren af herr V. L. Moll väckt motion, n:o 20, hade föreslagits, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes vilja utreda frågan om förändrad organisation af den utaf staten öfver bankverksamheten utöfvade kontrollen samt förelägga Riksdagen de förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Denna motion hade hänvisats till lagutskottet, som efter öfverenskommelse med bankoutskottet hänvisat den till behandling af sammansatt banko- och lagutskott. Sistnämnda utskott hade i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda frågan om förändrad organisation af den utaf staten öfver bankverksamheten utöfvade kontrollen samt förelägga Riksdagen de förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Herr Lindgren: Jag är fullständigt enig med utskottet om det slut, hvartill utskottet kommit, och har däremot således ingen erinran att göra. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på följande rader uti motionärens framställning: »Några ökade kostnader för statsverket behöfva icke bli en följd af bankkontrollens reorganisation i nu antydd riktning. Tvärtom borde härigenom besparingar uppstå, då bankerna liksom försäkringsanstalterna gifvetvis själfva böra bära kostnaderna för kontrollen, hvilket så mycket hellre bör kunna åläggas dem, som dels kontrollen är till gagn lika mycket för bankerna själfva som för det allmänna, dels kostnaderna, fördelade på samtliga banker, ej kunna sägas medföra någon kännbar börda».

Det förefaller mig något oformligt och besynnerligt, att Riksdagen och Kungl. Maj:t skulle ålägga bankerna att betala omkostnaderna för en organisation, som Riksdagen och Kungl. Maj:t besluta, och detta bankerna fullkomligt ohörda. Jag tviflar icke det ringaste på, att bankerna utan knot skola åtaga sig att betala ifrågavarande kostnader, ifall så påfordras, i synnerhet som de själfva komma att få nytta af en noggrann statskontroll.

Emellertid torde väl den oegentlighet, jag tillåtit mig påpeka, om möjligt böra undvikas vid förslagets förverkligande.

Angående omorganisation af bankinspektionen.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 8 och 10 innevarande månad bordlagda utlåtanden och memorial:

n:o 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande ändring af 11 § i lagen angående sparbanker,

n:o 27, i anledning af väckt motion angående ambulatorisk handel med tobak å gator och allmänna platser, samt

n:o 28, med föranledande af skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 21, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende samt till lag om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten, dels ock en med föranledande af berörda proposition afgifven motion, biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 198, hade herr *Victor Moll* hemställt, att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. — — — — —

Att de från bankinspektionen till bank aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, om enskildes förhållanden däri beröras, utlämnas. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Angående
förbud mot
offentlig-
görande af
vissa från
bankinspek-
tionen ut-
gående
handlingar.
(Forts.)

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte, med anledning af förevarande motion, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. — — — — —

Att de från bankinspektionen till bank aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, utlämnas, förrän femton år från brefvets eller handlingens datum förflutit. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Vid utlåtandet hade afgifvits reservation af herr *Gustaf Axel Berg*, som yttrat:

»Lika viktigt som det är, att bankinspektionens skriftväxling med bank icke må, i hvad samma skriftväxling rörer enskildes förhållanden till banken, före en viss tid få lämnas åt offentligheten, lika viktigt finner jag för min del det vara, att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen med anledning af verkställd inspektion eller eljest afgifver till vederbörande departement eller departementschef, icke heller må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, före en viss tid utlämnas eller publiceras; och har jag af sådan anledning inom utskottet yrkat, att utskottet, med föranledande af motionen, bort hemställa, att Riksdagen må såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. — — — — —

Att de från bankinspektionen aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana

ämbetsbref icke må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, utlämnas, förrän femton år från brefvets eller handlingens datum förflutit. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.»

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.
(Forts.)

Herr Berg, Gustaf Axel: Den fråga, som här föreligger, är ej ny. Som kammaren torde erinra sig, väcktes den år 1902 genom en kungl. proposition, hvori föreslogs, att sekretess skulle genom stadgande i tryckfrihetsförordningen beredas för bankinspektionens memorial och ämbetskrifvelser. Denna proposition föranledde ett utlåtande af konstitutionsutskottet, som var byggt på två principer. Den ena principen var den, att fullständig sekretess skulle beredas icke endast för sådana från bankinspektionen aflåtna ämbetskrifvelser, som röra enskildes affärsförhållande till banken, utan äfven sådana, som röra bankens förhållanden i öfrigt. Den andra principen var den, att sekretessen rörande bankinspektionens memorial och ämbetskrifvelser skulle afse såväl de handlingar, som aflåtas till själfva banken i anledning af verkställd inspektion, som äfven de handlingar och rapporter, som afgifvas till chefen för finansdepartementet. Konstitutionsutskottets förslag antogs af båda kamrarna och förklarades sålunda hvilande, men vid 1903 års riksdag förkastades förslaget af Andra Kammaren.

Det förslag af konstitutionsutskottet, som nu föreligger, innehåller två begränsningar af den af Kungl. Maj:t och af 1902 års konstitutionsutskott föreslagna sekretessen.

Den första begränsningen är den, att sekretessen endast skulle omfatta dessa memorial och ämbetskrifvelser i hvad de röra de enskildes affärsförhållanden till banken. Denna begränsning är ju efter mitt förmenande mycket riktig, ty om dessa rapporter innehålla något om missförhållanden i fråga om bankens skötsel och verksamhet, så är detta ju saker, som verkligen böra komma till allmänhetens kännedom. Man kan nämligen påstå, att allmänheten har rätt att få veta dessa förhållanden.

Den andra begränsningen afser däremot, att sekretessen skulle omfatta endast den skriftväxling, som föres emellan bankinspektionen och det bankinstitut, som den inspekterat. Den skall sålunda ej omfatta de rapporter, som bankinspektionen afgifver till chefen för finansdepartementet. Denna begränsning anser jag emellertid för min del olämplig, otjänlig och oriktig, och därför har jag till betänkandet fogat min reservation. Jag håller nämligen före, att samma skäl, som finnas för att från offentligheten undandraga bankinspektionens uttalanden till bankinstitut, samma skäl föreligga äfven att från offentligheten undandraga de uttalanden angående enskildes affärsförhållanden med banken, som kunna förekomma i bankinspektörens rapporter till chefen för finansdepartementet. Samma fara anser jag vara för handen i det sista som i förra fallet, om de enskildas affärs-

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektören utgående handlingar.
(Forts.)

förhållanden kunna komma till allmänhetens kännedom. Jag skall anhålla att få framställa ett exempel. Bankinspektören förrättar inspektion af en enskild bank och finner där anledning att göra anmärkningar mot en del engagemanger, som enskilda personer eller bolag hafva i banken. Bankinspektören aflåter med anledning häraf en skrifvelse till banken, hvori han framhåller dessa missförhållanden. Denna skrifvelse liksom svarsskrifvelsen från bankinstitutet är underkastad fullständig sekretess. Men antag nu, att denna bankinspektörens skrifvelse icke åstadkommer rättelse, utan bankinspektören fullgör sin skyldighet och anmäler förhållandet för chefen för finansdepartementet. För så vidt denna anmälan sker i skriftlig form och — jag skall komma till detta sedan: jag kan nämligen ej tänka mig annat, än att den bör ske i skriftlig form — så är den ej undandragen offentligheten, utan den kan hvem som helst skaffa sig tillgång till.

Nu har utskottet ej anfört något som helst motiv, hvarför utskottet gjort denna begränsning eller intagit denna, i förhållande till 1902 års förslag, förändrade ståndpunkten, och jag vill ej bestämt påstå, att utskottet haft något direkt skäl att anföra motiven härför, då ju ej motionen föranleder därtill, men det synes mig, som om utskottet i detta afseende — jag har i diskussionen i utskottet ej kunnat finna något annat skäl — gillat, hvad motionären i detta hänseende i sin motion anfört. Han säger där: »Däremot böra bankinspektörens memorial till departementschefen samt de framställningar, bankinspektören, med stöd af 83 § i lagen angående solidariska bankbolag och 76 § i lagen angående bankaktiebolag, gör hos Konungens befallningshafvande, kunna så affattas, att enskildes förhållanden till banken däri icke beröras, och sådana memorial och ämbetsbref kräfvadärför intet skydd mot offentligheten.»

Denna uppfattning är, såvidt jag kan förstå, alldeles felaktig, och jag ber i detta hänseende att få åberopa dels instruktionens ordalydelse, dels ett uttalande af förutvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet.

Instruktionen säger helt kort och bestämt, att det åligger byråchefen eller — hvilket här är detsamma — bankinspektören att verkställa bankundersökningar och att hos chefen för finansdepartementet anmäla de vid dessa undersökningar utrönta förhållanden, som äro af beskaffenhet att böra bringas till departementschefens kännedom. Men nu tager jag mig friheten att framställa en vördsam förfrågan: huru skall bankinspektören kunna fullgöra denna sin skyldighet utan att åtminstone ganska ofta blifva tvungen att beröra enskildes affärsförhållanden till banken? Han skall uppgifva hvilka tvifvelaktiga engagemanger han funnit vid sin inspektion, och de enskildas affärsförhållanden måste sålunda uppgifvas för departementschefen.

Det andra åberopade skälet är kanske ännu mer upplysande. Det är det yttrande, som dåvarande statsrådet och chefen för finans-

departementet den 19 april 1902 här i kammaren afgaf. Statsrådet ställde sig på den ståndpunkten, att det borde vara full sekretess i alla dessa saker, men så sade han angående inspektörens rapporter till departementschefen följande: »Bankinspektörens handlingar äro alldeles genomväfda af uppgifter just om enskildes förhållanden till banken. Det förekommer t. ex. mycket ofta, att bankinspektören anmärker, att en bank lämnat stora försträckningar åt en firma, hvars ställning sedermera blifvit vacklande, och att banken då för att förebygga förluster ytterligare försträckt firman penningar. Vidare anmärkes ofta, att vissa personer fått lån till för stort belopp, att den säkerhet, som lämnats för mottagna lån, varit otillfredsställande och mycket mera sådant. De flesta affärer, som omtalas, äro för öfrigt just affärer med enskilda.»

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.
(Forts.)

Således är ju motionärens antagande, att bankinspektörens memorial skulle kunna affattas på det sätt, att de uteslöte alla meddelanden angående enskildes affärsförhållanden, fullkomligt oriktigt.

Nu har man för lösningen af denna fråga angifvit ett sätt, som — det må jag säga — synes mig mycket olyckligt. Det antyddes vid nationalekonomiska föreningens sammanträde för några dagar sedan just af motionären i denna fråga, som, efter referat uti en hufvudstadstidning, yttrade: »Bankinspektören är fortfarande klafbuunden af tryckfrihetsförordningens bestämmelser, hvilka bland annat förorsaka, att muntlig föredragning måste användas i finansdepartementets bankbyrå.» Dessa muntliga föredragningar finner jag för min del vara ett mycket farligt och oriktigt tillvägagångssätt, och det är verkligen, som det säges af motionären i detta hans anförande, att detta sätt har med fullt fog framkallat en anmärkning, som behandlats inom konstitutionsutskottet. Men är det nu så, måste man väl, när man ej vill gå in på muntliga föredragningar, på något sätt skydda dessa bankinspektionens memorial och ämbetskrifvelser till chefen för finansdepartementet, så att de ej lämnas till offentligheten. Det är detta, som gifvit anledning till min reservation, som endast innehåller den ändring af utskottets förslag, att orden »till bank» uteslutas. Jag har således tagit mig friheten att föreslå följande lydelse:» Att de från bankinspektionen aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, utlämnas, förrän femton år från brefvets eller handlingens datum förflutit. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.»

Härigenom skulle denna sekretess komma att med en gång utsträckas till de handlingar, som inkomma till chefen för finansdepartementet.

Det är dessa mina betänkligheter, som jag ansett mig böra

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.

franhålla, och vågar jag, herr talman, taga mig friheten att hemställa om bifall till min reservation.

[Forts.]

Herr Blomberg: Då utskottet gjort denna framställning, har detta skett i det bestämda medvetandet, att det här gäller att stipulera ett undantag från de regler, som innehållas i tryckfrihetsförordningen om allmän publicitet för s. k. offentliga handlingar, och att man, då man skall söka genomdrifva undantag, som stipulerar sekretess för vissa handlingar, alldeles gifvet har att öfvervinna mycket starka betänkligheter och svåra hinder. Utskottet har i föregående uttalanden, hvilka dock dikterats af en icke särdeles stark majoritet inom utskottet, hemställt, att i afseende å de handlingar, som utgå från bankinspektionen, sekretess skulle medgifvas till och med i större omfattning, än nu i reservationen yrkats. Men detta har i Andra Kammaren mött alldeles bestämdt motstånd, och detta motstånd har i väsentlig mån riktats just mot att de handlingar, som aflåtas till chefen för finansdepartementet, skulle undandragas offentligheten. Enligt Andra Kammarens uppfattning är offentligheten med afseende å sådana handlingar så nödvändig, att från denna icke bör göras något undantag. Under sådana förhållanden ställde sig frågan för utskottet så: är det för sakens främjande klokt att envist fasthålla vid en dylik utsträckning af sekretessen, som man ej har någon som helst utsikt att kunna få igenom, eller är det ej klokare att söka få genomförd en sekretess för dessa handlingar, som i första hand är nödvändig för de enskildas intressen och som för öfrigt väl öfverensstämmer med den lagstiftning, som redan förut är gifven med afseende å bankernas skyldighet att hemlighålla de enskilda kundernas affärer med banken? Det är den senare ståndpunkten, som utskottet ansåg sig böra intaga. Det ville främja sekretess på detta område, och det har därför försökt att föreslå en så omfattande sekretess, som utskottet ansåg möjligt att få genomförd. Detta är också utskottets hufvudmotiv, och utskottet har alldeles icke såsom motiv upptagit annat än det, som står i dess egen motivering. Det motiv, som af den föregående talaren anfördes från motionärens framställning, är hvarken på direkt eller indirekt sätt af utskottet gjordt till utskottets motiv. Då det synts utskottet ytterst viktigt, i första rummet för de enskildas intressen, men äfven för att göra bankinspektionen kraftigare, för att gifva den bättre förutsättningar för sin verksamhet, att någon sekretess på detta område lagstadgas, om denna också skulle blifva mera begränsad, än man kunde önska, så har utskottet ej tvekat att begränsa sekretessen på det sätt, som i förslaget skett. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Jag förstår mycket väl, att, då det gäller att stipulera undantag från lag, man måste gå varsamt till väga. Hvad detta undantag beträffar, så är det egentligen en utveckling af de undantag, som redan finnas i grundlagen, nämligen angående

sekretess för riksbankens och riksgäldskontorets handlingar. Det kan ej nekas, att de enskilda bankerna och deras kunder i viss mån stå i en sämre ställning genom stadgandet om bankinspektionen, och jag tror, att det är ganska viktigt, att äfven i detta fall all nödig varsamhet — jag menar nu för skyddande af viktiga affärsintressen — iakttages. Utskottets ordförande har sagt, att det skulle innebära en viss förbättring af det nuvarande tillståndet att antaga detta förslag, som kunnat vinna anslutning inom utskottet. Jag tillåter mig likväl i likhet med reservanten anmärka, att denna förbättring är mycket imaginär, då ej samma sekretess är tillerkänd rapporterna till finansdepartementet. Den förste talaren har redan anmärkt, huru svårt det är att skilja ut vissa saker ur en berättelse, i synnerhet när den föreligger skrifven i en uppsats och utdrag därur skall ske. Det är ju nästan omöjligt. Jag hör ej till dem, som tro, att någon fördel vinnes genom att så mycket som möjligt undandrages offentligheten, men jag hör ej heller till dem, som ställa offentligheten så högt, att man ej får lof att taga hänsyn till vissa andra intressen. Jag erkänner, att det är en svår sak att afgöra.

Hvad beträffar formuleringen af såväl utskottet som reservantens förslag, har jag en bestämd anmärkning att göra. Här står taladt om enskildes förhållanden. Ja, det beror helt och hållet på, hvad man menar med enskilde. Redan år 1897 infördes i riksbanklagen den bestämmelsen, att det skulle stå »kunders» förhållanden. Det hade förut stått i bankoreglementet »enskildes» förhållanden. Kungl. Maj:t framlade ett mera omfattande förslag, hvilket emellertid var alltför obestämdt för att vinna bifall. Där undantogs sådant, som fullmäktige pröfva böra hållas hemligt, och det var ju att gifva fullmäktige en nästan oinskränkt fullmakt. Det var ju ej rätt och blef ej heller Riksdagens beslut. Men däremot satte man in uttrycket: »kunders förhållanden». Det är nu en viss skillnad mellan uttrycken »kunders» och »enskildes» förhållanden, ty uttrycket »kunder» omfattar äfven dem, som ej kunna kallas enskilde i detta ords strängare betydelse. Nu är det ju möjligt, att utskottet liksom reservanten menar med enskilde alla sådana, som i sin egenskap af kunder anlita banken, men jag är ej alldeles säker på, att denna tolkning skulle kunna göras gällande inför domstol. Det är lika viktigt härvidlag, att en myndighets eller, om man så vill, ett bolags eller framför allt en banks — ty en bank kan också vara kund hos en annan bank — hemligheter eller intressen icke röjas för tidigt. Det kan ju inträffa fall, då ett för tidigt yppande kan vara farligt nog. Därför fruktar jag, att detta ord »enskildes» kan gifva anledning till misstyding, hvilket icke skyddar, om vederbörande skulle vägra att lämna begärda uppgifter.

Jag har intet yrkande att göra; jag har endast velat fästa uppmärksamheten på dels formuleringen, dels ock svårigheten att åstadkomma erforderlig sekretess utan att taga med rapporterna till finansdepartementet.

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.
(Forts.)

Angående förbud mot offentliggörande af vissa från bankinspektionen utgående handlingar.

(Forts.)

Herr Blomberg: Hvad angår den föregående talarens yttrande om svårigheten att åstadkomma fullständig sekretess, då ej rapporterna till finansdepartementet komma in under stadgandet, så erkänner jag riktigheten däraf. Men då hemlighållandet af brevväxlingen mellan bankinspektionen och bank ansågs vara hufvudsaken och man var viss om att mera ej kunde genomföras, så ansåg man, att detta borde man i alla händelser söka vinna.

Hvad nu åter uttrycket »enskilde» beträffar, så är det infördt i fullkomlig öfverensstämmelse med den formulering, som finnes i den förutvarande lagstiftningen, nämligen lagen angående bankaktiebolag af år 1903, i hvars 87 § det heter: »enskildes förhållanden till bankaktiebolag må ej för allmänheten yppas».

Herr Lovén: Herr grefve och talman! Jag ämnar icke framställa något yrkande, men i konstitutionsutskottets utlåtande förekommer en mening, som jag icke vill låta passera utan någon gensaga. Det heter nämligen: »efter så lång tids förlopp» — femton år — »lärer ett offentliggörande icke kunna lända till något men».

För en köpman eller industriidkare är kredit naturligtvis en ytterst dyrbar, men på samma gång en särdeles ömtålig sak. Alla veta vi, huru lätt tvifvel kunna komma att insmyga sig och att konkurrenser icke alltid äro hänsynsfulla. Nu kan det inträffa, att en bank oförsiktigt har på klena säkerheter lämnat en kredit, som klandrats af bankinspektionen. Flera är förgå; gäldenären arbetar redbart och sträfsamt; han lyckas att till ömsesidig belåtenhet klarera sina affärer och göra alla rätt, men hans ställning är fortfarande icke stark. Så kommer det en vacker dag, då någon, som är hans ovän och som vill komma åt honom, offentligen utlämnar ett sådant här tillkännagifvande. Tro herrarne icke, att denne man då kan lida skada, fastän femton år ha förgått? Jag är tillräckligt gammal köpman för att våga försäkra herrarne, att ett fullkomligt oberättigadt misstroende kan verka äfven efter den tiden.

Herr Nyström, Carl: Herr grefve och talman! Nästan ord för ord anförde jag inom utskottet samma skäl mot den korta tiden af femton år, hvilka nu af den erfarne affärsman, som nyss hade ordet, befunnits vara väl grundade. För att icke i min ringa mån skapa svårigheter inom utskottet, måste jag emellertid där afstå från yrkande och ansluta mig till majoritetens hemställan. Denna har nu också blifvit af Andra Kammaren bifallen. Vid sådant förhållande skall jag icke heller här göra något särskildt yrkande: jag har blott velat få i protokollet bevaradt, att den synpunkt, som herr Lovén framhållit, också framkommit inom utskottet.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle

antaga såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling det förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 29.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 19, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag för utarbetande af en redogörelse öfver ortnamn i Älfsborgs län.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 20, till Konungen, i anledning af väckt motion angående lagstiftningsåtgärder för stäfjande af illojal konkurrens.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 156, utvisande, att nämnda kammare antagit Första Kammarens inbjudning om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att val af ledamöter och suppleanter i nämnda särskilda utskott skulle företagas vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag.

Detta förslag antogs.

Herr *Weinberg* erhöi på begäran fortfarande ledighet från riksdagsgöromålen under sex dagar från och med den 13 i denna månad.

Justerades ytterligare sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,10 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
